

בעודשי"ת

שפע חיים

דברי תורה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר
הגה"ק זצוקללה"ה

דברי תורה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

פרשת תרומה תשפ"ד

גליון ב' אלפים ק"י

שנה מ' • גליון י"ט

יוצא לאור ע"י

מכון הוצאה לאור "שפע חיים"

אגוד חסידי צאנז

רח' דברי חיים 5 • קרית צאנז נתניה

טלפון/פקס: 09-8820355

בארה"ב: 201-472-0556

תוכן הענינים

דברי תורה מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

שיעור חומש ורש"י פרשת תרומה תשל"ג

- כל מעשה המשכן וכליו רומזים על העולמות העליונים, אך יש בהם גם רמז לדרכי עבודת ה', וכל כלי יש בו רמז על ענין אחר.
- בכל מצוה שמקיימים בונים בשמים בבית המקדש של מעלה את אותו כלי או חלק במקדש אשר מכוון כנגד אותה מצוה, ולעומת זאת רשעים העוברים על מצוה זו שוברים למעלה כלי זה.
- על ידי התלהבות ואש קודש בקיום המצוות, וכן על ידי התגברות על אש התאוה, בונים בשמים את מקדש של מעלה העשוי אש.
- הרמז בקערותיו וכפותיו של השלחן שימדוד וישער אדם את שיעור קערת אכילתו וכן את מספר הכפות שהוא אוכל, שיאכל רק הנצרך לו לחיזוק גופו ולא אכילה יתירה למילוי התאוה.
- הרמז בקשותיו המבדילות בין לחם ללחם, שיפסיק אדם באמצע אכילתו להרהר בדברי תורה ובמחשבות קדושות או בזמירות שבת קודש.
- צד הקדושה הוא מבחינת לבוש, ולכן יראי ה' תמיד מתכסים בלבושים ומעולם אין חוששים לחום גם בבית חם וסגור, לעומת זאת צד הטומאה הוא בבחינת והנחש היה ערום והם ממעטים בלבושים, ותמיד חם להם.
- דרך התורה היא הנותנת לאדם חיים ובריאות וכוה, וריבוי האכילה והתאוות רק מביאים את האדם לידי חלאים רעים.
- השובר את תאוותיו ומבטל רצונו מפני רצונו של מקום, זוכה שכל הבריאה משועבדת לו, ולא עוד אלא שהוא גוזר גזירה והקב"ה מקיימה.
- חומר הזוהירות שלא להיכוות בגחלתם של צדיקים אשר ככל היוצא מפייהם כן ייעשה.
- על ידי קדושת האכילה לשם שמים זוכים לתורה, וכן לאידך גיסא על ידי דבקות בתורה זוכים לאכילה לשם שמים.
- איסור להזכיר דברי תורה בשמם של מינים ואפיקורסים ולא להביט בחיבורים על התורה אשר התחברו על ידי כופרים.
- מדברי הזוהר הקדוש שבכלל האיסור של ושם אלהים אחרים לא תזכירו, שלא לתת טעמים לתורה מדברים שמקורם בחכמות זרות, ולא כמו שיש הנותנים טעם למצוות התורה שיש בהם תועלת לבריאות הגוף.

דברי תורה מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

בכל צרתם לו צר

- מספּה"ק תולדות יעקב יוסף בשם מהרי"ל פיסטנר על הפסוק אני ה' לא שיניתי, שהשי"ת שינה 'לא' של בכל צרתם לא צר, שיהיה 'לו' בוא"ו, וכיון שהקב"ה משתתף בצערם של ישראל ממילא יזכו לישועה.
- מספּה"ק שפת אמת, על הפסוק וירא כי לא יכול לו, שיעקב אבינו פעל שהקב"ה ישתתף בצערם של ישראל בבחינת בכל צרתם לו צר.
- לכן אהרריה קרא על יעקב, כי הוא פעל שגם כשהיו ישראל במדרגה שפילה בבחינת יעקב, יזכו לישועה כי השי"ת ישתתף עמם בצערם.
- פעולות מרדכי הצדיק ואסתר המלכה לעורר שהקב"ה ישתתף בצער בני ישראל בעת הגזירה הקשה.
- שושנת יעקב וכו', וכנ"ל שיעקב אבינו עורר ענין שהקב"ה ישתתף בצערם של ישראל.
- וידבר ה' אל משה לאמר לדורות עולם, שבכל פעם שיזדקקו לישועה יכוונו ויקחו לי תרומה, היינו שגם הקב"ה כביכול יתרומם על ידי זה כי כבר לא יהיה צער לשכינה.
- עיקר הצער למעלה הוא כי אין שמו שלם, וזהו לי לשמי.
- 'תרומה' נוטריקון תרם ו"ה, היינו לרומם האותיות החסרות בשמו, ובכך יתבטל הצער למעלה.

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

בהדרת קודש וברגשי כבוד משגרים אנו בזה בשם כל הקהל הקדוש
ברכות לראש משביר קדם עטרת ראשנו ותפארתנו

כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

לרגל השמחה השרויה במעון קדשו במזלא טבא וגדיא יאה
שמחת הולדת הנין שיחי

בן לנכדו יקירו הרה"ג ר' מאיר נתן נטע שליט"א

בן בנו הגה"צ מורינו יוסף משה דוב שליט"א

ראש הישיבה זרב ואב"ד דקהילתנו הק' בארה"ב

והברכה אחת היא לסב הדגול

קקש"ת אדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א

ולחתנו הרה"ג רבי אפרים אהרן לעמבערגער שליט"א

בקול צהלה ורינה שפתינו תרננה שיהא רעוא מן קדם ה' אוהב צדיקים ית"ש
שיזכו לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט, לתפארת השוויילתא דדהבא ובית אבוה"ק,
ואך קול ששון וקול שמחה ישמע לעד במעון הקודש, אכיה"ר.

דברי תורה

מב"ק מרן אדמו"ר הגה"ק וצוקללה"ה

שיעור חומש ורש"י פרשת תרומה תשל"ג

כי אמנם הביאור הפשוט בכל סדר מעשה המשכן וכליו, שכל אלו הם דמות ודוגמא של כל העולמות העליונים, כאשר כבר אמרתי זה מכבר שהדבר דומה לאדם העומד לבנות בית, שתחילה הוא משרטט תכנית של כל סדר בנין הבית ורושם מפה עם קוים זעירים הרמוזים על כל סדר הבנין, ובימינו השתכלל הדבר יותר, שבונים בית קטן מפלסטיק וכדומה אשר צורתו היא דוגמא קטנה הדומה ממש לבית הגדול שעומדים לבנות, ובדוגמא קטנה זו עושים את כל החלונות והדלתות וכו' בזעיר אנפין, אחד מני אלף אלפים מהבית הגדול אשר ייבנה. כיוצא בזה יש מפות רשומות של כדור הארץ, אשר כל שרטוט קטן מורה על מקום גדול בעולם, כן יש הבונים דמות קטן של כדור הארץ וסביב לו סובבים כדורים כדוגמת מערכת השמש והירח והכוכבים במסילותם.

כך גם, להבדיל בין קודש לחול ובין טומאה לטהרה, נבנה המשכן ובית המקדש, אשר צורתם היתה דוגמא קטנה, אחד מני אלפי אלפים לאין שיעור, מצורות העולמות העליונים, וכאשר מביטים על המשכן ובית המקדש אפשר לראות את כל העולמות

בתוה"ק (שמות כה, כג-ל) ועשית שלחן עצי שמים וגו', ועשית קערותיו וכפותיו וקשותיו ומנקיותיו אשר יסך בהן זהב טהור תעשה אותם, ונתת על השלחן לחם פנים לפני תמיד.

רש"י הקדוש ביאר את הנאמר ועשית קערותיו וכפותיו וקשותיו ומנקיותיו אשר יסך בהן וגו', לפי פשוטו של מקרא, כל אחד מהם מה היה תבניתו ומעשהו, עיי"ש בארוכה.

בבלי יקר (לעיל פסוק י) כתב וז"ל, במעשה המשכן וכל כליו ודיני עשייתם וכו', שהסכימו עליו כל המפרשים לעשות בהם רמזים על ענינים נסתרים או נגלים, כי לא יתכן לומר שכל פרטים אלו היו בלא כוונה, ועל דרך זה הלכו רוב המחברים לעשות רמזים איש לפי שכלו, זה אומר בכה וזה אומר בכה וכו', על כן לא אחשוך גם אני מלומר מה שתעלה מצורת שכלי להוסיף קצת על אותן רמזים שדיברו בהם המפרשים וכו', עכ"ל עיי"ש. כך גם האריכו למעניתם בספרי תלמידי בעל שם טוב ובשאר ספרים, למצוא רמזים במעשה המשכן אשר ממנו נקח לעבוד את ה' למען דעת איזהו דרך ישרה שיבור לו האדם, ואף אני אענה חלקי בזה.

על מסירות נפש למען כבוד ה', וכך גם מורה על עבודת התפילה אשר תפילות כנגד תמידין תקנום (שם כו, ב). על דרך זו כל פרט ופרט מהמשכן וכליו יש בו לימוד לאדם מישראל אשר כזה יראה ויקדש את עצמו בעבודת הבורא.

לפי זה נראה לבאר ביאור אמת ונכון, שפתיים ישק, בפסוקי ההפטרה של פרשת תצוה, מדברי הנביא יחזקאל (מג, י"ב) אתה בן אדם הגד את בית ישראל את הבית, פירוש, שתגד להם את כל סדר הבית וכליו, ועל ידי זה - ויכלמו מעונותיהם, כי יתנו אל לבם שלא עבדו את בוראם כדת וכראוי וכפי שנלמד מהמקדש וכליו, שהרי ומדדו את תכנית, כאשר ימדדו ויתבוננו בכל פרט קמן מתכנית הבית, ישכילו להבין שכל פרטי התכנית יש בהם רמז לחובת האדם בעולמו דרכי עבודת הבורא. ועל כן, ואם נכלמו מכל אשר עשו צורת הבית ותבונתו ומוצאיו ומוכאיו וכל צורתו ואת כל חקותיו וכל צורותיו וכל תורותיו, פירוש, כשהיו נכלמים בעיני עצמם על שלא השלימו את נפשם כפי הנלמד מכל צורות הבית, אוי, הודע אותם וכתוב לעיניהם וישמרו את כל צורתו ואת כל חקותיו 'ועשו אותם', אין הכוונה על עשיית המקדש, אלא שכל אחד ישמע ויוסיף לקח לשמור ולעשות את המוטל עליו בדרכי עבודת ה', בינו לבין קונו, כפי הנלמד מתכנית המשכן (וראה מלכ"ם שם).

*

עוד יפורש דבר הנביא 'ועשו אותם', על פי מה שכתבו בספרן של

העליונים. למשל קודש הקדשים מכוון כנגד עולם האצילות, המזבח מורה על עולם אחד והחצר מורה על עולם אחר, וכך כל פרט קמן במקדש ובכליו הם דוגמא קטנה של הנעשה בעולמות העליונים, ועל דרך זה האריך גם רבינו הרמ"א בספרו תורת העולה (חלק ראשון, פרק ה, ופרק כג), עיי"ש.

גם יש בזה ביאור עמוק יותר, אשר הוא מובן רק לבאים בסוד ה' אשר בקיאים בשיעור כל העולמות, ולמדו את כל ספרי הקבלה ויודעים את סוד מעשה בראשית, כי כדי להבין באמת מהו המשכן צריך לדעת את סוד בריאת שמים וארץ.^א

*

ברם, כנוצר לעיל, רבים מהמפרשים ביארו את ענין כלי המשכן כביאור השווה לכל נפש, אשר כלים אלו יש בהם רמזים על דרכי עבודת ה', לדעת את הדרך נלך בה והמעשה אשר נעשה. המנורה מורה כיצד לעבוד את ה' בתורה, על דרך שאמרו (בכא בתרא כה, ב) הרוצה שיחכים ידרים וסימנך מנורה בדרום; הארון שבו היו לוחות העדות גם הוא מורה על לימוד התורה, ובדי הארון מורים על מחזיקי התורה; השלחן מורה על עבודת האכילה וסדר הסעודה, וכן מורה על נתינת צדקה לעניים כפי שאמרו בגמרא (ברכות נה, א) ששלחנו של אדם מכפר עליו כשנותן מלחמו לעני, כך גם בדי השלחן מורים על מחזיקי העניים; המזבח שעליו שחמו את הקרבנות מורה

^א ראה ברכות נה, א: יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ.

זה הביאור כמה שאמרו חז"ל (ירושלמי יומא א, א) כל דור שאינו נבנה בימיו מעלין עליו כאילו הוא ההריבו, כי בוודאי גם היום יש בעולם כמה וכמה צדיקים אשר במעשיהם הם בונים את בית המקדש של מעלה.

שמעתי מכ"ק אאמו"ר זי"ע, ששמע מפה קדשו של זקה"ק מצאנו זי"ע, שאמר פעם, הנני רואה גם היום בארצות המערב צדיקים גדולים כמו הבעל שם טוב (ואין ידוע לי לאיזה מקום בארצות המערב היתה כוונתו ועל איזה מחכמי ספרד). על כך היה כ"ק אאמו"ר מוסיף ואומר בימיו, כחמישים שנה אחרי ששמע דיבורים אלו מזקה"ק מצאנו: יתכן שגם עתה בימינו יש צדיקים כמו הבעש"ט, אבל אף אם תמצוי לומר שמחמת ירידת הדרורות אין צדיקים כאלו כיום, מכל מקום אם בימי זקה"ק היו צדיקים במדרגת הבעש"ט הקדוש, הרי שכיום לכל הפחות יש צדיקים במדרגת תלמידי הבעש"ט הקדוש, כמו רביה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע, או הרה"ק רבי מנחם מענדל מרימנוב זי"ע וכדומה, עכד"ק. ועל משקל דבריו יש לומר בימינו, כמאה שנה אחרי הסתלקות זקה"ק מצאנו זי"ע, שיתכן שגם בימינו יש צדיקים כמו הבעש"ט, אבל אף אם תמצוי לומר שאין בימינו צדיקים כמו הבעש"ט, ואף לא כמו תלמידיו, מכל מקום יש בדורנו צדיקים קדושי עליון כמו זקה"ק מצאנו זי"ע, או כמו הרה"ק רבי שלום מבבלוא זי"ע, או כמו הרה"ק מרוזין זי"ע. ואמנם אין אתנו יודע איה מקום כבודם, אבל בוודאי יש בימינו צדיקים גדולים כאשר הם שם, אשר עליהם עומד העולם (ראה סוכה מה, ב).

צדיקים (ראה זרע קודש, פרשת ויצא, ופרשת כי תצא עה"פ כי תבנה בית חדש; ישמח משה, ח"ג חלק שיח ספונים, ד"ה אמרתי מעם) שעל ידי כל מצוה ומעשה טוב והנהגה טובה אנו משלימים ובונים את בנין בית המקדש של מעלה. ופירשו בזה את לשון הכתוב (תהלים קמו, ב) בונה ירושלים ה', לשון הווה, שבכל דור הקב"ה בונה תמיד את ירושלים על ידי מצוותיהם של ישראל. כן מובא על הרה"ק מלובלין זי"ע שאמר על עצמו, שבכל תפילת שמונה עשרה שהתפלל היה מוסיף שורה של אבנים לכותלי בית המקדש (ראה זרע קודש, שם בפרשת כי תצא).

בן ידוע המעשה שהיה אצל זקה"ק מצאנו זי"ע, שפעם דיבר בקדשו אודות בנין בית המקדש וביאת המשיח, ובתוך דבריו אמר: כל בנין בית המקדש של מעלה הכל כבר מוכן ומזומן, ורק הפרוכת עדיין אינה מוכנה. באותה שעה עמד שם הגה"צ רבי פסח זצוק"ל ראב"ד מארנא (שהיה איש צדיק ולמדן גדול, ומגדולי תלמידיו של הרה"ק מראפשיץ זי"ע, הוא היה חותנו של הגה"צ רבי משה זצוק"ל, מח"ס אמרי משה שאף היה מכוונה על שמו רבי משה רבי פסח'ס), ולפי שהיה זקן מופלג ומחשובי העדה הרהיב עוז בנפשו ונעמד ואמר אל זקה"ק: רבי, אם אכן הכל כבר מוכן וחסרה רק הפרוכת, מדוע אין אתם משלימים את עשיית הפרוכת. נתחוורו פני זקה"ק ואמר בהתלהבות: וכי מנין לכם שלא עשיתי את הפרוכת, הלא עשיתי גם עשיתי את הפרוכת, אך לדאבונו בא איזה רשע בארצות המערב ועשה עון פלילי, ובכך קרע את הפרוכת.

מכלי המקדש בונים אותו על ידי שמקיימים הרמז שיש בכלי זה.

לעומת זאת, הרשעים מחריבים את המקדש וכליו כשחוטאים באותם ענינים הרמזיים בכלים אלו, כגון כשרשע מבמל תורה, או שלומד תורה שלא לשמה באופן האסור, דהיינו כשעושה התורה קרדום לחפור בה (ע"ן אבות ד, ה), בכך הוא שובר ומחריב את המנורה, וגורם לפסול ולטמא את השמן של המנורה; כשרשע אוכל נבילות ומריפות, או שהוא מתאכזר על עניים שלא לתת להם צדקה, בכך הוא שובר את השלחן, וכן בכל כלי מכלי המקדש.

בזה יובן לנכון מה שמצינו בנמרא (שבת קי"ב, ב) לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביטלו קריאת שמע שחרית וערבית וכו', לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביטלו בה תינוקות של בית רבן וכו', לא חרבה ירושלים אלא מפני שלא היה להם בושת פנים וכו', וכך נחלקו שם אמוראים בעוד כמה וכמה סיבות שגרמו לחורבן ירושלים. ולדרכנו יבואר שאלו ואלו דברי אלקים חיים, שבאמת כל הסיבות יחדיו גרמו לחורבן ירושלים, כאשר כל חטא גרם להחריב במקדש את הכלי או החלק של המקדש שמכוון כנגד מצוה זו או איסור זה, ואחרי שחטאו בכל הענינים המכוונים כנגד כל חלקי המקדש וכל הכלים, אז חרב בית המקדש.

זהו שאמר הנביא יחזקאל, כבואו להוכיח את ישראל על שהם מעכבים את בנין הבית לעתיד לבוא (ראה רד"ק שם פסוק י'), אתה בן אדם הגד את בית ישראל את הבית ויכלמו

וכאמר, אותם צדיקים בונים את בית המקדש של מעלה תמידין כסדרן בעבודת הקודש שלהם, אך זה לעומת זה עשה האלקים (קהלת ז, יד), ולדאבון הלב עומדים כנגדם רשעים ומשומדים להכעיס ימ"ש, ועוברים עבירות פליליות וחמורות, ובכך הם מחריבים וקורעים את כל מה שהצדיקים בנו. כך נמשך הדבר כבר יותר מאלף ותשע מאות שנה מאז חורבן הבית, אשר מצד אחד הצדיקים בונים את בית המקדש, ומצד שני הרשעים והשדים והמוזיקים עומדים ומחריבים ומנתצים וקורעים, והוא שאמרו 'כל דור שאינו נבנה בימיו מעלין עליו כאילו הוא החריבו', כי אם אנו רואים שבית המקדש לא נבנה בדורנו אין זה רק פעולה של מניעת הבנין, אלא היה כאן מעשה של חורבן הבית בדורנו.

ולבי אומר לי שזה ביאור האמת לאמיתה של תורה במה שהזכרנו מדברי המפרשים שכתבו שבכל כלי המקדש יש בהם רמז והוראה לדרכי העבודה, והביאור בזה, שעל ידי שמקיימים את כל המצוות והמעשים הטובים הרמזיים בכלי המקדש, בזה בונים בשמי מעל את כל כלי המקדש, דהיינו שכאשר לומדים תורה לשמה, בונים בכך את המנורה; כשאוכלים בקדושה ובטהרה כמצוות ה', וכפי שכתבו בספרי תלמידי בעש"ט רמזי עבודת האכילה הרמזיים בפרשת השלחן, וכן כשנותנים צדקה לעניים, בכך בונים את השלחן; כשמוסרים נפש ועומדים מוכנים ומוזמנים בכל רגע להישרף למען כבוד שמו ויתברך, בכך בונים את המזבח, וכן בכל פרט ופרט

אכן יתבאר, שהיה קשה בעיניו של משה שהרי אין העיקר מה שבונים את מקדש של מטה, אלא העיקר הוא לבנות כנגדו מקדש של מעלה, מקדש של אש, אשר מקדש זה עתיד לירד משמים לעתיד לבוא, כמו שכתב רש"י במסכת סוכה (מא, א ד"ה אי נמי) שבנין העתיד שאנו מצפין בנוי ומשוכלל הוא יגלה ויבוא משמים, ואם כן, מה יתן לנו ומה יוסיף לנו מטבעות של זהב עבור מקדש רוחני של אש.

על כך הראה לו הקב"ה מטבע של אש, והכוונה בזה, כי הנה בני ישראל במצרים היו עניים מרודים, כמו שנאמר (בראשית טו, יג) וענו אותם, דהיינו שהמצרים עשו אותם עניים (ראה דברים רבד, ז; שמחת הרגל על הגדה של פסח, בפסקא וירעו אותנו המצרים ויענונו, ד"ה וכזאת), ועתה בבת אחת עלו לגדולה כאשר הרחיב ה' להם לתת להם את ביזת מצרים אשר שאלו איש מאת רעהו כלי כסף וכלי זהב, וכן אחר כך בביזת הים, ובוודאי היה הממון חביב להם עד מאד, והם חסו ושמרו כעל בבת עינם על כל פרוטה קמנה שלא תאבד מהם. הנה כי כן, כאשר ציוה ה' לתת מחצית השקל, היו צריכים להתגבר על טבעם ורצונם אשר היו חפצים לשמור הממון לעצמם, ואכן כל יהודי התגבר על צער איבוד הממון, ולקח בידו את מחצית השקל בדחילו ורחימו, באימה וביראה, ואמר ברשפי אש שלהבת י-ה הנני מוכן ומוזמן לקיים מצות בוראי לתת מחצית השקל, ומתוך לבת אש אשר בער בקרבנו אמר, בחפץ לב הייתי נותן את כל אשר לי, אבל מה אעשה שציוני בוראי 'העשיר לא ירבה'.

מעונותיהם, ומדרו את תכנית ואם נכלמו מכל אשר עשו, דהיינו שיבושו ויכלמו ממעשיהם הרעים אשר עשו, כי במעשים אלו גרמו להחריב את כל תכנית בית המקדש של מעלה, ויתבוננו ויראו את צורת הבית ותכונתו ומוצאיו ומובאיו וכל צורתו ואת כל חקותיו וכל צורותיו וכל תורותיו, שכל חלק ופרט מצורות הבית ומבואותיו כולם מכוונים כנגד איזה מצוה ומעשה טוב, ואיך אברהם חכמתם ונסתרה בינתם לחטוא במעשים אלו ובכך להחריב בשמים את בית המקדש של מעלה. לפיכך הודע אותם וכתוב לעיניהם וישמרו את כל צורתו ואת כל חקותיו, ואם אכן יקבלו על עצמם מכאן ולהבא לשמור את כל צורות הבית ואת כל החוקים והמעשים הטובים הרמוזים בהם, אזי בכך 'ועשו אותם', פירוש, שבמעשים טובים אלו יעשו ויבנו את בית המקדש למעלה, כי מקדש של מעלה הוא מקדש של אש (ראה בבא קמא ס, ב), ואין בונים אותו בחומר ובלבנים גשמיים, אלא במצוות ומעשים טובים.

*

בדרך זה נראה לבאר מה שאמרו חז"ל (במדבר רבה יב, ג) שלשה דברים שמע משה מן הקב"ה והרתיע לאחוריו, כיון שאמר לו ונתנו איש כופר נפשו (שמות ל, יב), אמר משה, מי יוכל ליתן כופר נפשו וכו', אמר רבי מאיר, נטל הקב"ה כמין מטבע של אש מתחת כסא הכבוד והראה לו למשה זה יתנו, כזה יתנו, ע"כ. ויש להבין במה שהתקשה משה, ואיך נחה דעתו כשהראה לו הקב"ה מטבע של אש.

ובכליו, ולא ימשך אחר תענוגי הגוף, וידע שהוא עומד לפני מלך ה', כמו שאמר דוד (תהלים טו, ה) 'שויתי ה' לנגדי תמיד, וכל שכן בעת האכילה ששם צריך שיגבר שלא יבוא השמן אם ימשך אחר הנאת גופו, וכן אמרו ז"ל (גיטין ע, א, וראה בעלי הנפש להראב"ה, שער הקדושה) סעדת והנאתך משוך ירך הימנה, פירוש אם אותו מאכל הוא מתוק משוך ירך הימנו כדי שלא תימשך וכו', לזה אמר 'קערותיו', שלא יסתכל בקערה אם היא של חרם והוא רוצה להיות מכסף וכו', ולא במה שכתובה, שיתאוה למאכלים ערבים והשמנים, עכ"ל, עיי"ש שהאריך בזה בדבריו, דברי אלקים חיים.

ולפי דרכו נראה לבאר הרמז בפשטות, שאמר הכתוב ועשית קערותיו, ועשית הוא מלשון תיקון, על דרך הכתוב (דברים כא, יב) ועשתה את צפרניה, דהיינו שכאשר יהודי עומד לסעוד את סעודתו צריך הוא תחילה לתקן ולהכין את הקערה אשר בה יאכל, וישער לעצמו מה גדולה של הקערה שהוא זקוק לה לצורך האכילה, וכך גם ימדוד וישער לעצמו כמה צריכה הקערה להיות מלאה, כי מה לו לקחת לעצמו קערה גדולה מלאה וגדושה בהרבה מאכלי ערבות, בשעה שלצורך קיום גופו אולי די לו בקערה קטנה, כך ישער וימדוד לעצמו בצמצום כמה 'קלוריות' הוא זקוק לצורך כדי חייו שגופו לא יהיה חלוש וחולה, ואלו דברים שאי אפשר לכתוב אותם בשלחן ערוך כהוראות לרבים, כי אין הדבר שוה בין כל האנשים, אלא הוא משתנה מאיש צעיר לאיש זקן או אדם בינוני שאינו לא זקן ולא צעיר, יש שצריך לאכול יותר ויש שצריך פחות, הצד

אש קודש זו אשר בערה בלבו של כל יהודי בעת שנתן את מחצית השקל, צירפו משמים יחד עם כל שלהבת האש של שאר כל היהודים בעת נתינתם את מחצית השקל, וכל הלהבות אשר בלבבות הצטרפו יחד לאש גדולה ועצומה אשר בה נבנה בית המקדש של מעלה. זהו שהראה לו הקב"ה למושה שאין העיקר מה שהם נותנים ממבע של זהב, אלא האש אשר בער בלכם בעת נתינתה, ובאש זה נבנה מקדש של אש.

דבר זה נוהג גם לדורות לגבי בנין בית המקדש השלישי, שכל אימת שיהודי נותן צדקה ופורס מלחמו לדל, והוא בוער באש קודש בנתינת הצדקה, או שהוא מורח יומם ולילה לחזר על הפתחים לקבץ נדבות עבור צדקה לעניים, כשכל גופו מזויע ומתחמם מטורח קיבוץ הנדבות, אזי בשמים משערים ומודדים בדקדוק את החום אשר הוא התחמם בטורח המצוה, ומקבצים אש זה לעשות ממנו ממבע של אש לבנות בו מקדש של מעלה. וכן הוא גם בסור מרע, שכאשר ח"ו בוערת תאוה רעה אצל יהודי והוא מתגבר לכבות את אש התאוה, כגון שמתגבר לשבור את תאות האכילה, לאכול רק לשם שמים ולא לשם תאוה, והוא מסלק את חום התאוה מגופו, אזי בשמים לוקחים אש זה ובונים בו את מקדש של מעלה.

*

בבן נבוא לבאר את הרמזים בפרשת כלי השלחן, ועשית קערותיו, על דרך שכתב בש"ך על התורה כאן וזל"ק, בא להורות לאדם דרך הנהגתו על שולחנו באכילתו ובשתייתו ובכוונתו

המקדש סכום קצוב של שתי כפות בלבד עבור הלבונה.

אין דברינו כעת על מניעה מאכילת נבילות וטריפות ומאכלות אסורות, אלא גם כשיהודי אוכל כשר בתכלית הכשרות צריך לעשות לעצמו גבול וקצבה כמה כפות יאכל, כשישער לעצמו כמה כפות הוא זקוק בדרך כלל לאכול עבור קיום גופו, ואת השאר יותיר בקערה ולא יאכל, כמו שמצינו בגמרא (עירובין נג, ב) משיירין פאה בקערה. כל זאת מחמת שיידע בנפשו שאין הוא בעל תאוה ולא בהמה וחיה, אלא הוא אדם העובד את קונו שיש לו מחשבות אחרות בשעת האכילה, והוא מחשב לאכול רק כפי ההכרח לו לחזק גופו ולשמור את הנשמה בגוף למען יוכל לעבוד את ה' ולשמור מצותיו וללמוד תורה.

עוד אמר הכתוב, וקשותיו, ופירש רש"י, הן כמין חצאי קנים חלולים הנסדקין לארכן דוגמתן עשה של זהב ומסדר שלשה על ראש כל לחם, שישב לחם האחד על גבי אותן הקנים ומבדילין בין לחם לחם כדי שתכנס הרוח ביניהם ולא יתעפשו, ע"כ. והרמז בזה, שלא יאכל אדם את כל מאכלו בבת אחת בדרך רעבתנות, אשר זהו דרך הגוים להלעיט עצמם בכל מאכל ומשקה בבת אחת, כפי שכבר אמרו חז"ל (פסחים פו, ב) השותה כוסו בבת אחת הרי זה גרגן. אולם יהודי בשעת אכילתו צריך לעשות לעצמו הפסקות ומנוחה, כשם שהקנים בשלחן הבדילו בין לחם לחם, כך כל יהודי בעת אכילתו ריווח ישים בין לעיסה ללעיסה ובין לגימיה ללגימיה, ובהפסקות אלו ירהר באיזה פסוק

השוה שבהם שכל אחד צריך לקיים בעצמו (משלי ג, ו, ראה שו"ע או"ח סימן רלא, א) בכל דרכיך דעהו, וימודד לעצמו בדקדוק כמה הוא צריך לאכול, ויותר מזה לא יאכל. גם לא יעשה עסק ממראה המאכל אם הוא נראה כך או כך, כשיגמור בנפשו, איני חפץ להיות שקוע ראשי ורובי בקערה כולל וסובא, איני חפץ לאכול סתם לשם תענוג ומילוי התאוות בכחית מפנק מנוער עבדו (משלי כט, כא).

עיקר הגורם לאדם להיות מגושם, הוא ריבוי האכילה לשם תאוה רח"ל, וזה המקור לכל הטומאות והעבודה זרה, כפי שמצינו בבן סורר ומורה (סנהדרין עב, א) שכיון שאכל תרטימר בשר ושתה חצי לוג יין האיטלקי הגיעה תורה לסוף דעתו שלבסוף יוצא לפרשת דרכים ומלסמם את הבריות. כן אמרו (ברכות לב, א) אין ארי נוהם מתוך קופה של תבן אלא מתוך קופה של בשר. זהו דבר שרואים עין בעין, שכל אותם רשעים ואנשים מגושמים שקועים תמיד ראשם ורובם בזליה וסביאה, עד שהם מאבדים לגמרי את הדעת האלקית, כל גופם נהיה מגושם בתאוות והם הופכים להיות כחיות טורפות. על כן צריך אדם לשער לעצמו לפני אכילתו מה יהיה גודל הקערה אשר בה יאכל, וכמה ימלא את הקערה, רק כפי ההכרח לו לקיום גופו.

*

על דרך זה הוסיף הכתוב ואמר עוד, וכפותיו, דהיינו שימודד לעצמו סכום קצוב של כפות אשר יאכל מן המאכל, כשם שהיה בשלחן בבית

בליל שבת קודש, ואותי הכניסו לאכול עמו בתוך ביתו, ובעיני ראיתי שאפילו בשבת קודש בין מאכל למאכל היה לומד משניות מתוך משניות שהיה בידו.^א ואצל כ"ק אאמו"ר זי"ע אמנם לא ראיתי שינהג כן בסעודות שבת קודש, וכל צדיק אחז דרכו בעבודת ה', אבל בסעודות ימות החול ראיתי אצלו במשך שנה ומחצה ברציפות שנהג כן, שהחזיק בידו ספר משניות ובין מאכל למאכל למד כמה משניות.

*

^א ראיתי אצל כ"ק האדמו"ר הזקן מגור [בעל אמרי אמת] זצוק"ל – כשביקרתי בשנת תרע"ט אצל דודתי הצדקנית אלמנת אביו הרד"ק בעל שפת אמת זי"ע – שדרכו של הרבי מגור היה לערוך השולחן בשבת קודש בתוך ביתו, והיה חדר זה סמוך ממש לחדר שישבה שמה אמו חורגתו אלמנת השפת אמת, ולכך הכניסו אותי לישיב בשלחנו הטהור שהיה ממש מנין מצומצם ולא בתוך קהל ועדה – ובהיותי נוכח שם ראיתי שאחרי הקידוש וברכת המוציא על הפת מיד לקח הגמרא בידו ולמד עד שהביאו הדגים בתוך רגעים מועטים, וכן בין תבשיל לתבשיל היה קשה בעיניו לבטל אפילו כרגע מלימוד התורה הקדושה. ואם הוא זצוק"ל שהיה שר התורה שכל ימיו היה עוסק בתורה, וגם כשהיה נוסע למרחצאות המרפא בקרעניץ היה מהלך בחוץ כאשר בידו גמרא קטנה לעיין בה, בכל זאת היה חס גם על רגעים אחדים משבת קודש שלא יאבדו לבטלה, מה נענה אנן אזובי הקיר. (בשיעור חומש ורש"י פרשת בראשית תשל"ז, גליון ב' אלפים צ"ב. וכן ראה בדברי קדשו בסיום הש"ס החדשי, ביום ב' באדר תשל"ז, בהם הספיד את כ"ק האדמו"ר בעל בית ישראל מגור זצוק"ל, שנסתלק באותו יום. "צאנז" גליון כ"ג).

בתורה או מאמר חז"ל, או יעיין בספר, או יזמר איזה זמירות, ובלבד שראשו לא יהיה שקוע בתאות האכילה אלא בענינים גבוהים, כפי שעורר על כך גם בש"ך על התורה שם.^ב

*

לפיכך תיקנו חכמי התורה שבסעודות שבת קודש יזמרו זמירות (ראה מגילה יב, ב), כדי שלא יאכלו את המאכלים בדרך רעבתנות כזה אחר זה, אלא בין מאכל למאכל יפסיקו ויזמרו זמירות לכבוד שבת קודש, בידיעה שסעודת שבת קודש אינה 'ארוחת ערב', אלא היא 'סעודת שבת קודש'. כן בכל ימות השבוע צריך לנהוג ולהפסיק בתוך אכילתו בין מאכל למאכל ובין לעיסה ללעיסה, ולעשות איזה דבר מועיל עבור הנשמה, לעיין בספר, להרהר בדברי תורה, ולזכור שיש בורא עולם, מתוך זהירות שלא להתגשם ח"ו על ידי זלילה וסביאה, ובידיעה שהאדם אינו אוכל כבהמה. אבל מי שאינו עושה כן ואוכל בדרך תאוה ורעבתנות, אין הוא בסוג בן אדם, אלא נמשל כבהמה נדמה וכשור אוכל עשב, כי אם מתנהגים כמו בהמה אזי הופכים להיות ממש בהמה.

הייתי פעם אצל אחד מגדולי הצדיקים אשר לא ערך שלחנו ברכים

^א זי"ל בתו"ד: כשבא עת האכילה שהיא עבודת הגוף, שם צריך לזכור עבודתו, וכן 'קשותיו' עם האותיות גימטריא 'עבודת השם', כמו שאמר הרב זי"ל (רבנו בחיי בספרו שלחן של ארבע, שער השני) על כל לגימא ולגימא תהיה מחשבתו משוטטת בהקב"ה, כענין שכתוב ויחזו את האלקים ויאכלו וגו'.

ללמוד ולהתפלל, וכפי שמצינו (עירובין סד, א) כל כמה דלא שתינא רביעתא דחמרא לא צילא דעתאי. ואותם בחורים השומרים ונוהגים כך, בהם רואים סימן ברכה, מה שאין כן אצל אחרים שאין נוהגים כן. כי העיקר הוא לקיים מצות 'קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלוקיכם', שלא להיות נבל ברשות התורה (רמב"ן שם).

*

עוד בא הכתוב להורות לקח טוב ואמר, ומנקותיו, הרמז בזה שבשעת האכילה ינקה ויטהר האדם את מחשבתו, יעצום את עיניו ויתעמק במחשבתו להתבונן מדוע אני אוכל ובעבור איזה מטרה, ויהרהר הרהורים של אהבת ה' ויראת ה', ויאמר בשעת האכילה 'שיותי ה' לנגדי תמיד', ועל ידי הרהורים אלו ינקה את מחשבתו להיות מופשט מחיזו דהאי עלמא, שלא ידבק בו כח התאוה ורוחא דמסאבותא והטומאה של עין הדעת.

*

על כך הוסיף הכתוב ואמר, שאם כה יעשה אזי יתקיים בו אשר יסך בהן, דהיינו שיזכה להיות לבוש ומסוכך בלבוש של קדושה, ולא יהיה בבחינת (בראשית ג, א) והנחש היה ערום רח"ל, כי צד הטומאה הוא בבחינת ערום בלי כיסוי, וכדרך שבהמות הולכים ערומים בלי לבוש, אולם אצל יהודי הדבוק בצד הקדושה יש חשיבות גדולה ללבוש ולכיסוי.

זקה"ק מהרצ"א מדינוב זי"ע בכני יששכר (מאמרי תשרי, מאמר י, אות

בן צריך לזרו על כך לבחורים האוכלים יחד בישיבה, שלא ינהגו כדרך נערים המגושמים אשר בשעת אכילתם הם מתנפלים על המאכלים ושוכחים מי הם ואין ניכר עליהם שהם בחורי ישיבה, אלא כשנכנסים לחדר האכילה בישיבה צריך שיהיה נשמע קול של דברי תורה עולה מפי הבחורים, אחד יזכיר איזה מאמר מהגמרא ותברו יביא את קושיית התוספות, השלישי ינסה לתרץ את קושיית התוספות, ואחרים יתווכחו בהבנת איזה חידוש של המהרש"ם ומהר"ם שיף, ומה בכך אם בינתיים המאכל יתקרר מעט ולא יהיה רותח כל כך, כך יעשו הפסקה וריוח בין לעיסה ללעיסה בדברי תורה, ולא תהא כזאת שכשנכנסים לחדר האכילה ישמעו רק רעש של אכילה וחיתוך המאכלים וקולות דיבורי שחוק וליצינות, אשר על כך נאמר (משלי כב, י) גרש לץ ויצא מדון, כי זהו דרכם של כהני עבודה זרה לאכול כך, כפי ששינונו (אבות ג, ג) שלשה שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה כאילו אכלו מזבחי מתים, שנאמר (ישעיה כח, ח) כי כל שלחנות מלאו קיא צואה בלי מקום, אבל שלשה שאכלו על שלחן אחד ואמרו עליו דברי תורה כאילו אכלו משלחנו של מקום ברוך הוא, שנאמר (יחזקאל מא, כב) וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה', ע"כ.

בשעת האכילה צריך לדעת שבורא עולם עומד שם, וזה השלחן אשר לפני ה', והמרבר דברי תורה באכילה הוא מגלה דעתו שהוא אכן אוכל רק כדי שיהיה לו כח ללמוד תורה ולהתפלל, כי הוא יודע שאם לא ימלא את מעיו באכילה יכאב ראשו ולא יוכל

אלא אפילו את הכובע השני שעל הכיפה לא יסירו מעל הראש, כי צד הקדושה ארוק בבחינת הלבוש.

בענין זה רואים פלאי פלאות, שכאשר נכנסים לבתי מדרשות רואים שאלו אשר אין יראת ה' בלבכם תמיד חם להם, ופושטים מעליהם את הבגד העליון ואף מוסיפים לקפל ולהרים כלפי מעלה עד הזרוע את שרוול בתי הידיים של הכתונת, ולעומת זאת לצדיקים ויראי ה' תמיד קר להם, והם מוסיפים ללבוש עוד ועוד בגדים להגן מפני הקור. כן שמעתי מפי צדיקים שהסמיכו לכך מה שאמרו בגמרא (עבודה זרה ג, ב) אין גיהנם לעתיד לבא, אלא הקב"ה מוציא חמה מגרתיקה ומקדיר, רשעים נידונין בה וצדיקים מתרפאין בה וכו', ולא עוד, אלא שמתעדנין בה, ע"כ. כן בקודש ראו אצל צדיקים יראי ה' שהיו יושבים בבית מדרש קמץ אשר האש היה בוער תדיר בתנור ההסקה, והיה החום ממלא את כל ההיכל, ובכל זאת ישבו עמופים בכמה לבושים ולא שתו לבם לחום ולזיעה שנמפה מגופם. כן רואים אצל צדיק ורבי העורך את שלחנו שכולם עומדים צפופים ודוחקים זה את זה לשמוע דברי תורה, למרות החום הגדול השורר בהיכל בשעה זו, כי מורגלים הם לחום ואין רואים בכך שום קושי.

שמעתי מכ"ק אאמו"ר זי"ע שהיה נוכח בשעת מעשה פעם כאשר זקה"ק מצאנו זי"ע יצא מבית המדרש לאחר סיום עריכת השלחן הטהור בליל שבת קודש, וכדרכו של זקה"ק שהיו עיניו פקוחות להבחין בכל הנעשה סביבו, ראה את דודי הרה"ק רבי

ז, בהג"ה) כתב חידוש נפלא וז"ל: ועל פי זה תבין מה שאמר הרב הקדוש מוריני הרב פנחס הנ"ל [מקאריין] זצוק"ל (אמרי פנחס החדש מכת"י, מערכת תורת האדם, אות קסו) אשר יכול האדם להתבונן המבחנו מה בין ישראל לגוי ממנהגיהם, דמנהג ישראל שהבגד העליון, הנקרא טווליי"ק או איי"ן הו"ל בלשון אשכנז, הוא להם בגד כבוד ולבוש יקר, וכשהולך איש נכבד לבית הכנסת או אפילו אל בית אדם חשוב, הולך דוקא מלובש בבגד העליון כי זה כבודו, ואצל הגוים הוא בהיפך אפילו כשהוא מלובש באיזה בגד עליון שקרוין איי"ב רוי"ק מחמת הקור וכיוצא, בהליכתו לבית שרים נכבדים מפשיט מעליו את הבגד העליון כי הוא להם לחרפה, ואמר הרב הקדוש הנ"ל כי זהו הטעם דישאל יש להם אור מקיף, וזהו כבודם ותפארתם, מה שאין כן הגוים אין להם מקיף, כמו שנתבאר לעיל בסוד והנחש היה ערום, עכ"ל.

דבר זה רואים גם בימינו, שאצל הגוים כאשר הם נכנסים אצל איש חשוב ונכבד אצלם, בראש ובראשונה הם פושטים מעליהם את המעיל וכן מסירים את הכובע מעל ראשם ועומדים גלוי ראש, כי מאחר שהם בבחינת והנחש היה ערום, אזי כמה שהאדם לובש בגדים מועטים יותר הוא נחשב יותר מכובד, ולעומת זאת אצל יהודים שונים פני הדברים מן הקצה אל הקצה, שכאשר הולכים לבית הכנסת או נכנסים אצל איש נכבד, כגון רבי או אפילו בעל הבית הגון, מוסיפים ללבוש על הבעקמיטשע גם את מלבוש הראז'וואלקע, ופשוט שלא יעלה על הדעת ללכת גלוי ראש לגמרי כגוי גמור,

יחם לו. כן ראיתי אצל צדיקים שגם בתוך ביתם היו לבושים עם מעיל 'מילעפ' על גבי המלבוש העליון, על אף שהבית היה מחומם בעצי הסקה, ומעולם לא אמרו חם לי המקום. כך ראיתי אצל הגה"ק מנאסויד זי"ע כאשר הגיע פעם אחת לקלוזונבורג למשך שמונה ימים, ובמשך כל הימים הללו היה התנור בוער בביתו בחום גדול ללא הפסקה, כאשר היו זקוקים לשרוף עצים רבים במשך כל ימי ביקורו בעיר, ועל אף שהיה הבית מחומם עד מאד, אמר שוב ושוב שעדיין קר לו.

יהודי הרבוק בפחד ומורא שמים ומקיים בעצמו שויתי ה' לנגדי תמיד, מעולם אין מרגיש כלל שחם לו, ואדרבה ידוע שפחד מצמית ומסלק את הדם (ראה נדה עא, א), ולכן מי שעומד תמיד בפחד לפני ה' ודמו מוצמת קר לו בגופו תמיד.

להיפך מזה היא דרך הסטרא אחרא והרופאים ימ"ש שאין יודעים מאומה בהבנת נפש אלוקית, אשר מעודדים לאכול ולשתות דברים קרים, ולצנן את האויר בבית, ולנסוע בקיץ למקומות קרים, ולעומת זאת בחורף אומרים לנסוע למקומות חמים, הכל בלבד להפך ולשבש את מבע הגוף של בני אדם ולהעבירם על דעת קונם. כן ידוע מצדיקים שיש להיזהר שלא לאכול מאכלים קרים ולא לשתות מים קרים (ראה שפע חיים, דרשות חומש ורש"י תשל"ט, פרשת קרח, אות יא), אולם דרך הטומאה היא רק להפך כל דבר, ועל כן כל מה שהרופאים אומרים מדרכי הטומאה יש לעשות ההיפך, כי זה לעומת זה עשה

משה מבארדיוב זי"ע, אחיו של אאמו"ר זי"ע, עומד ומצפה שיביאו לו את המעיל, שאל אותו זקה"ק מדוע הוא עומד כאן, וענה שכאשר באתי לכאן הייתי לבוש מעיל להגן מפני הקור הגדול של ימות החורף, וכשנכנסתי לבית המדרש והיה החום גדול פשמתי מעלי את המעיל, ועכשיו שאני יוצא שוב החוצה אני ממתין שיביאו לי את המעיל. גענה זקה"ק ואמר: הביטו וראו, איך יכול אדם כל כך להתעסק בטובת עצמו והנאתו, כשקר לו הוא לובש מעיל, כשחם לו הוא פושטו, וכששוב קר לו הוא חוזר ולובש את המעיל. אחר כך הוסיף זקה"ק ואמר: ומה בכך אם חם, אמנם היו דברים מעולם שאדם הצטנן וחלה, אבל מעולם לא שמעתי שאדם התחמם וחלה, עכ"ל"ק (ראה שפע חיים, רעוא דרעון, פרשת וירא, מאמר ה, אות ח). ושיחת חולין של תלמידי חכמים צריכה לימוד, וכל מה שזקה"ק זי"ע אמר הוא תורת אמת כהלכה למשה מסיני.

בהיותי בעיה"ק צפת תובכ"א הלכתי לבית הכנסת של האר"י הקדוש, שם ראיתי בכותל כוך קטן, ואין בו אפילו חלון צר ואין שם אויר לנשום, (כיום מדליקים שם הספרדים גר משמן זית), ומקובל שבמקום הזה למד האר"י הקדוש תורה עם אליהו הנביא. הם לא היו זקוקים ל'ערעקנדישין' [מוזגן] לצנן אותם, אלא ישבו ולמדו בחום הגדול וכך חיבר את ספרו פרי עץ חיים.

כך היה כאמור אצל הצדיקים שתמיד היה להם קר ומעולם לא היה חם להם, וכפי שמצינו (מלכים א' א, א) והמלך דוד זקן בא כימים ויכסהו בבגדים ולא

כל הנהגה בחייו של יהודי היא תורה שלימה, והכל כתוב מפורש בספרי רבותינו כדת מה לעשות. לא לשמוע בעצת רופאים רשעים, משומדים וכופרים, רוצחי נפשות ממש, אשר בימינו צריך ביותר להזהיר על כך (ראה קידושין פב, א וברש"י ד"ה טוב שברופאים), ורק כשאין שום עצה וברירה אחרת אזי מוכרחים ללכת לרופאים, אבל בכל סדר הנהגת החיים צריך יהודי לברר מה אומרת על כך תורתנו תורת אמת, ומה כתב על כך הרמב"ם בהלכות דעות ובשאר ספרים קדושים, כי התורה הקדושה היא נצחית והיא מלמדת ליהודי כיצד לנהוג לא רק לטובת הנשמה אלא גם כדי שיהיה לו גוף בריא, וכדבר הכתוב (קהלת ז, כט) עשה האלקים את האדם ישר והמה ביקשו חשבונות רבים, ואם הרמב"ם מעיד על עצמו וכותב שכל המנהיג עצמו בדרכים שהורה אני ערב לו שאינו בא לידי חולי כל ימיו, מה לנו ערבות גדולה יותר מזו, אלא שהרמב"ם כתב תנאי לדבר שלא הורגל במנהגים הרעים מימי ילדותו, ולכן יש לקיים גם בזה 'חנוך לנער על פי דרכו' (משלי כב, ו), לגדלו ולהנהיגו מנעוריו בכל תהלוכות החיים על פי דרך התורה, לא לברר מה הגוים אומרים ומה ממליצים רופאי הילדים ב'טיפת חלב', כשהדברים מיוסדים על דרכי הטומאה והם נגד דרך התורה.

*

מציינו בנמרא (יומא עה, ב) בתחילה היו ישראל דומין כתרנגולים שמנקרין באשפה, עד שבא משה וקבע להם זמן סעודה (בבוקר ובערב, רש"י).

האלקים, וההוראות שלהם המבוססות על דרכי הטומאה רק מאמללים את האדם.

*

דרך התורה היא דרך החיים, לא רק לחיי הנשמה אלא גם לחיי הגוף. לפנינו בישראל היו הרבה יהודים אשר האריכו ימים ושנים עד מאה שנה ויותר, וכן היו הרבה אשר בהיותם בני תשעים היו חזקים ואיתנים בכוחם, ולא נשמע אז על המחלה הנוראה הממארת או שאר חלאים רעים ל"ע, ולא היה נפוץ אז כמו בימינו שרואים כל כך הרבה אנשים אשר בהיותם רק בני שישים שנה הם כבר שחוחי קומה וחלושים בלי יכולת לנוע וכאילו עברו ובטלו מן העולם, כל זאת לפי שבני אדם הולכים אחרי דרכי הטומאה אשר היא להיפך מדרך התורה.

הרמב"ם בהלכות דעות (פרק ד) האריך לבאר את הדרך אשר ילך בה האדם לצורך בריאות גופו, וכתב שם (הלכה טו): ואכילה גסה לגוף כל אדם כמו סם המות, והוא עיקר לכל החלאים, ורוב החלאים הבאים על האדם אינם אלא או מפני מאכלים רעים, או מפני שהוא ממלא בטנו ואוכל אכילה גסה. עוד כתב שם (הלכה כ): כל המנהיג עצמו בדרכים אלו שהורינו, אני ערב לו שאינו בא לידי חולי כל ימיו עד שיוקין הרבה וימות, ואינו צריך לרופא, ויהיה גופו שלם ועומד על בוריו כל ימיו, אלא אם כן היה גופו רע מתחילת ברייתו, או אם היה רגיל כמנהג מן המנהגות הרעים מתחילת מולדתו, או אם תבא מכת דבר או מכת בצורת לעולם, עכ"ל.

תורה, טעמי המצות, פרשת עקב), ותמה בעצמו, שאמנם בעת לקיחת המאכל וקירובו לפה ונתינתו לתוך הפה ולעיסתו, מובן איך אפשר לכיין כוונה מיוחדת בכל פעולה, כי אדם יכול לשים לבו למעשיו ולכוון בהם, אבל כיצד אפשר לכוון כוונה מיוחדת בעת הבליעה, וכי איך יודע אדם אימתי הוא בולע, והרי הלעיסה והבליעה באים כאחד. אולם הוסיף אאמו"ר ואמר לי, אחר כך כשהתבוננתי בסדר אכילתו של זקה"ק מצאנו ז"ע, ראיתי בעליל שהלעיסה והבליעה היו אצלו שתי פעולות נפרדות שאינן באות כאחד, בתחילה היה לועס את המאכל בלי לבלעו, ואחר כך היה מתחיל פעולה חדשה של בליעה. זו אכן מדרגה קדושה, לשים לבו שהלעיסה והבליעה יהיו כל אחד עבודה קדושה לעצמה. כך צריך יהודי להנהיג לעצמו לאכול מתוך התבוננות במידה ובמשקל ובמשורה.

*

כל חייו של יהודי הם חיים של תורה, והתורה מלמדת אותנו הדרך הישרה כיצד לגדל ילדים בריאים וחזקים, שיהיו באמת גיבורי חיל בנבורה גדולה, וזה בכלל מה שנאמר (משלי ג, ה) רפאות תהי לשרך ושקוי לעצמותיך. וידיעת ההפכים בשה, שאם סרים מדרך התורה רח"ל, אזי באים לידי קיצור ימים ושנים ל"ע, ונעשים חולים בגוף ובנפש, בעלי נפש זועפת וקוצר רוח, וכל מיני צרות ומרעין בישין, לו ולבניו ובני ביתו. על כן יש להזהר שלא ללכת בעצת רשעים ובררך חטאים, אלא תמיד

הרי שרק קודם מתן תורה נהגו כפי שנהוג היום באמריקה שכל היום עסוקים אנשים ללעוס אוכל, וכך הורגלו בהיותם במצרים שהיו דומים לתרנגולים המנקרים באשפה שכל היום אוכלים, והיו יושבים שם על סיר הבשר ומלעיטים עצמם בשומים ובבצלים ובאבטיחים וכו', אבל אחרי שקיבלו את התורה תיקן להם משה שלא יאכלו כל היום, אלא בזמן סעודה, סעודה אחת בבוקר וסעודה אחת בערב, וזה די והותר עבורם.

וכך היה כאשר הוריד להם ה' לחם מן השמים, שבוודאי אין מעצור לה' להוריד לכל יהודי מן בשפע רב שיוכל למלאות בבית ארונות מלאים מן, אבל בכוונה תחילה הוריד לכל אחד עומר לגולגולת בלבד, כדי סעודה אחת לבוקר ואחת לערב, והממעיט לא החסיר והמרבה לא העדיף, כדי שיתרגלו לאכול במידה ובמשורה, ולא יהיו עסוקים כל היום בלעיסה (ראה ש"ך על התורה שם, בשם ספר שלחן של ארבע). לכל אבר שנברא בגוף האדם יש תפקיד ויעוד, והפה לא נברא במטרה ללעוס כל היום, אלא בעבור שילמד אדם תורה בפיו.

שמעתי מכ"ק אאמו"ר זי"ע, שכשהיה אברך צעיר ראה בכוונות האכילה להאר"י הקדוש, שיש כוונה מיוחדת לכיין בעת שלוקחים המאכל ביד, עוד כוונה מיוחדת בעת שמקרבם המאכל להכניסו לפה, כוונה אחרת בעת שמכניסים המאכל לתוך הפה, כוונה נוספת בעת לעיסת המאכל בין השיניים, ולבסוף כוונה מיוחדת בעת בליעת המאכל (ראה שער המצות, פרשת עקב; ליקוטי

מתחרט היום על כך, כי אם לא היה נהוג כן אזי היה היום גיבור הרבה יותר מכך.

גם על זקה"ק מצאנו זי"ע מסופר, שבסוף ימיו קרוב להסתלקותו הגיע אליו פרופסור לבקרו, ואחרי ההסתלקות אמר הלה, שאמנם רגלו של זקה"ק היתה חולנית, אבל מעולם לא ראה גוף חזק כזה.

כל זאת לפי שהצדיקים נהגו בכל תהלוכות חייהם חיי תורה, וזה עמוד להם לא רק לזכות הנשמה אלא גם לחיזוק הגוף, שהם היו גיבורי חיל ממש, כי על התורה הקדושה נאמר (דברים ל, ב) כי הוא חייך ואורך ימים.

זה הרמז בהמשך הכתוב כאן, ועשית קערותיו וכפותיו וקשותיו ומנקותיו אשר יסך בהם זהב וגו', על דרך שכתבו המפרשים (אגרת הטיוול מאחזיו של המהר"ל, חלק הרמו, אות ז; ארץ חמדה למלבי"ם, אסתר ג, ו; פני דוד להחיד"א, פרשת ראה, אות ט, כח) שתיבת 'זהב' הוא נוטריקון ז'ה ה'נותן ב'ריא, ופירשו בזה לדרכם בקודש, ולדרכנו נראה לומר שזהב הוא נוטריקון ז'ה ה'זא ב'ריא, להורות שכל המקיים בעצמו כל הרמזו בקערותיו כפותיו וקשותיו ומנקותיו, שאוכל במידה ובמשורה כדרך התורה, זה הוא האדם שיהיה כל ימיו בריא וגיבור חיל. אולם הסר מדרך התורה ומרבה בולילה וסביאה והולך אחרי כל תאוות לבו, כגון שמרבה בשתיית מים קרים ועוד מוסיף להכניס בהם חתיכות קרח, גם גופו נעשה חולה ומצונן ומביא עליו צער ומכאובים.

*

לעשות ההיפך ממה שהם אומרים, ולשמוע רק בקול התורה.

הצדיקים כולם היו גיבורי חיל בגופם, ולולי זה לא היו יכולים בדרך הטבע לעמוד ולהתקיים בכל העבודה הקדושה אשר עבדו כ"ד שעות ביממה ברציפות, לילה ויום, לילה ויום, ללא הפסק, והכל בקולות וברקים ועבודת עבודה, ומתוך פחד ומורא גדול, כאשר גופם סבל את כל העבודה הגדולה מה שאי אפשר להרבה מכונות לסבול עבודה קשה כזו בלי הפסק, אין זאת אלא שהצדיקים שנהגו בכל תהלוכות חיים על פי דרכי התורה, היה להם גוף חזק ובריא שהיה יכול לסבול הכל.

מסופר על הגה"ק בעל חתם סופר זי"ע, שפעם אחת אמר לתלמידיו שיראה להם את כוחו וגבורתו, ונטל בידו מטבע וזרקו על החלון, ונעשה שם נקב בשיעור מצומצם כפי מידת המטבע, ושאר החלון לא נשבר כלל, אשר זו היא גבורה גדולה עד מאד שזרק המטבע בכח גדול כמו שיורים כדור מקנה ירייה ונעשה נקב קטן. עוד זאת הכה בכף ידו על השלחן העב אשר לפניו, ומכח ההכאה נעשה נקב בשלחן כפי מידת ידו ולא יותר, אף שבדרך כלל אם מכים על השלחן מתפשט הנקב הלאה והלאה, אך כאן מחמת עוצם כח ההכאה נעשה נקב מצומצם ולא יותר מזה כאילו נעשה הנקב על ידי מעשה מכונה (וראה חוט המשולש, ערך החתם סופר, דף כג ע"ב, בהגה"ה). אחר כך הוסיף ואמר להם, שבימי נעוריו היה רגיל להקזי מעצמו הרבה דם ולכן נחלש גופו, והוא

שיהא מלמד את השבטים. והשאלה ידועה, לאיזה צורך שלח דווקא את יהודה, וכי יהודה הוא איש העוסק בבניית בנינים שזקוקים לו לצורך הקמת בית התלמוד.

אלא הכוונה בזה, כי הנה ארץ מצרים נמצאת באפריקה אשר שם החום שולט, ואם היה איש אחר בונה את בית התלמוד ליעקב אבינו, היה משתדל לבנותו עם חלונות גדולים ופתוחים בתוך גינה ושדה אשר שולט שם אויר, על כן שלח יעקב אבינו דווקא את יהודה, אשר הוא ישיכל להבין שגם בארץ מצרים יש לתקן את בית התלמוד באותה קדושה ובאותה צורה כאשר הקימו את בית התלמוד בארץ ישראל, וכשם ששם היו יושבים באהל סגור ולומדים תורה, ולא היו מרגישים שום חום ומחסור באויר, אלא היו נושמים את קדושת אוירא דארץ ישראל, שעליה נאמר (בקינה ל"ו) לתשעה באב, ציון הלא תשאל, מרבי יהודה הלוי (חיי נשמות אויר ארצך), כך גם בארץ מצרים יעשו בית תלמוד סגור בלי חלונות, כפי שכל הצדיקים ישבו ועסקו בתורה בבתיים סגורים וחמים, ורק כך יוכל לייסד בית תלמוד להורות הוראה, שיתקיים בהם כמו שנאמר אצל דוד המלך ע"ה (שמואל א מז, יח; סנהדרין צג, ב) וה' עמו, שהלכה כמותו בכל מקום.

על זה דקדקו ואמרו, להתקין 'לוי' בית תלמוד שיהא מורה שם הוראה 'שיהא מלמד את השבטים', כלומר שאכן מקום זה לא היה מתאים לגויי הארץ, כי כל גוי שהיה נכנס לבית זה היה מיד זועק שהוא נחנק מחמת חוסר

כאמור לעיל, זה הרמז באומרו 'אשר יסך בהן', שההולך בדרך התורה הוא זוכה לבחינת לבוש, אשר כך הוא דרך הקדושה להיות תמיד עמוף בלבוש גם בעת שהחום שולט, כי על התורה הקדושה נאמר (ירמיהו כג, ט) הלא כה דברי כאש, והדבוק בתורה מורגל ללכת באש ובחום, אולם אלו אשר אין יראת ה' בלבבם ומתבטלים מדברי תורה, הם זועקים תמיד שחם להם ומבקשים תמיד לפתוח את החלון או שעולים לגג במקום שהאויר נושב, ובימות הקיץ הם רואים חובה לעצמם לנסוע לקאנאמרי' וכדומה בטענה שאין יכולים לסבול החום בעיר, כל זאת בשעה שהם עצמם בימות החורף כשהקור שולט נוסעים למקומות רחוקים כדי להתחמם בחום השמש, והכל כדרך הטומאה להעביר בני אדם על דעתם ולהפוך היוצרות, ובלבד שיסורו מדרך התורה.

חילוק זה היה בין יעקב לעשו, כמו שנאמר (בראשית כה, כו) ויהי עשו איש יודע ציד איש שדה ויעקב איש תם יושב אהלים, דהיינו שעשו מען תמיד שחם לו ואינו יכול לסבול החום והוא חייב לצאת אל השדה במקום שהאויר שולט, אולם יעקב בקדושתו היה יושב תמיד ועוסק בתורה בתוך אהלים סגורים בלי חלון, ומעולם לא אמר חם לי המקום.

בדרך זה נראה לכאר מה שמצינו (בראשית מו, כח) ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורות לפניו גשנה, ודרשו חז"ל (תנחומא, ויגש יא) להתקין לו בית תלמוד שיהא מורה שם הוראה

והמלח מורים על יהודים נוספים, וכך הם מייחדים הכל ביחודא שלים, ובוה מתקנים את כל העולמות.

אצל זקה"ק מצאנו זי"ע היה מעשה נורא, שבאחת השבתות הכינו עבדו את השולחן לסעודה שלישית כשעליו ערוכים י"ב חלות קמנות כדרכו בקודש, אותם היו חוטפים החסידים אחרי שזקה"ק בצע על החלות. באותה שבת אירע שאחד מנכדיו חשש מחמת איזה סיבה שמא לא ישאר לו לחם משנה לבצוע עליהם, ועל כן מרם נכנס זקה"ק לעריכת השולחן לקח לעצמו חלה אחת מאותן י"ב חלות. אחר כך כשנכנס זקה"ק לסעודה שלישית וכבר נטל ידיו הבחין כי חסרה אחת מי"ב החלות, ושאל ברמזיה מי לקחה, מיד נעשתה שם מהומה וכולם הלכו לחפש, אך לנוכה השעה המאוחרת - כיון שזקה"ק היה נכנס לסעודה שלישית ממש קרוב ללילה, והיה מחושב ומדוקדק לרגעים, ולפעמים נטל ידיו באמצע חזרת הש"ץ של מנחה^(ד) - לא היה זמן לברר עוד מי לקח

^(ד) ראה שיעור חומש ורש"י פרשת בהעלותך תשל"ה: בצאנו היה בדרך כלל מאוחר כשנטלו ידים לסעודה שלישית, ופעמים רבות קרה שזקה"ק זי"ע נטל ידיו באמצע חזרת הש"ץ של מנחה, דבצאנו הקפידו מאוד שלא לזוז זיז כל שהוא מהשולחן ערוך, ובדרך כלל כשהגיע זקה"ק לסעודה שלישית היה כבר מאוחר (איני יודע איזה חשבון היה לו אך לפי חשבוננו היה כבר מאוחר). ואגב אספר עובדא ששמעתי מאאמור"ר זי"ע שהיה בשעת מעשה. פעם נכנס זקה"ק לתפילת מנחה בשעה שאנשים פשוטים חושבים שכבר מאוחר, דבזמנם לא היה שעון ולא יכלו לחשב את צאת

האור, אך זה גופא היתה המטרה של יעקב אבינו שלא יבואו שם גויים מצריים לבקר ולטייל כדי לראות את המחזה איך שיהודים לומדים או רוקדים, אלא מקום זה יהיה קודש אך ורק לו ולשבטים בני א-ל חי, אשר בקדושתם יכולים ללמוד גם במקום סגור וחס בלי אור.

*

בזה יוכן המשך הכתוב, ונתת על השלחן לחם פנים לפני תמיד, כפי שפירש בזה זקה"ק זי"ע בייטב לב (פרשת תולדות, עה"פ ויהי כי וכן יצחק, ד"ה ולהבין) וזל"ק: כי האדם נברא לעבוד את השי"ת בכל עת ובכל שעה ובכל רגע, לא בתורה ובתפילה בלבד, כי אם גם בעסקו בעניני גשמימותו, כמשאו ומתנו ובאכילה ושתיה וכו', ונמצא בשעת אכילה נראה שעוסק בגשמימות אבל לא כן הדבר, כי אם גם באותו שעה עובד הבורא ית', להעלות הניצוצות הקדושים אשר בהמאכל לעבודתו ית', ויש להלחם שני פנים, חיצוניות ופנימיות. וזהו שנאמר ונתת על השלחן לחם פנים, שיהיה לו שני פנים כאמור, כי תהיה לפני תמיד, אפילו בשעת אכילה תהיה לפני על דרך שויתי ה' לנגדי תמיד, עכל"ק עיי"ש עוד באריכות.

זה דרכם של צדיקים ועובדי ה' שיש לאכילתם שתי פנים, כלפי חוץ נראה שהם עוסקים בעבודת הגוף ואוכלים בפיהם, אבל באמת הם דבוקים במחשבות לשם שמים ועוסקים ליחד יהודים קדושים ונשגבים, כגון שהשיניים של מעלה שהם ל"ב במספר רומזים על יחוד אחד, וכן השיניים של מטה; הפה והלשון מורים על יחוד אחר; הלחם

*

בענין זה של 'הוי זהיר בנחלתן שלא תכזה' (אבות ב, י), אספר מעשה שהיה, כפי ששמעתי מפי יהודי זקן מופלג שזכר את פרטי מעשה זה שאירע לפני כמאה וחמישים שנה. בעיר ראדומישלא הגדולה חיפשו אז למנות עליהם רב, והיה שם בעיר תלמיד חכם אחד ירא ה' ששימש כרבי לחסידים, אשר אנשי העיר היו חפצים שהוא יתמנה לרב העיר, ובימים ההם הגיע לעיר אברך אחד שהיה יותר תלמיד חכם, שגם רצה להציע את עצמו לרבנות בעיר, ועל כן ביקש לדרוש בשבת בעיר, כפי שהיה נהוג לפנים בישראל.

אמנם בכל דור ודור יש אנשי בליעל מחרחרי ריב, ואין כל חדש תחת השמש, וכך גם היה בעת ההיא, שכמה אנשי בליעל מכני העיר אשר ביקשו שהרבי שלהם יתמנה לרב בעיר ולא אותו אברך, החלו לפעול בדרכים פסולות ובמעשים אשר לא יעשו כנגדו, כשהם מוציאים עליו דיבה בשמועות רעות ודיבורי גנאי, עד שנעשה שמו של האברך האורח בזוי ומבוזה בעיני כל אנשי העיר, ולא די היה להם בכך אלא שעוד הוסיפו לעשות בהעמידם בערב שבת באמצע השוק דמות אדם עשוי קש ורשמו עליה שזהו אותו אברך שדינו לשריפה, וכך שרפו את הדמות ברחוב העיר. עד שאותו אברך תלמיד חכם לא היה יכול לצאת לרחוב העיר, כי בכל מקום שהלך צעקו עליו הנערים חירופים וגידופים, ומחמת השעה הקרובה לכניסת השבת לא היה יכול אפילו לברוח מן העיר, אלא במשך כל

את החלה, וזקה"ק בירך המוציא ובצע על החלות בלי שישלימו לו י"ב חלות.

אחרי שסיים לאכול כשיעור כזית, פתח זקה"ק ואמר: שמונים אלף כתות מלאכים עומדים ומצפים עלי שאברך ברכת המוציא על י"ב חלות, ומי הוא זה אשר מלאו לכו לעשות מעשה כזה שלא יהיה לי י"ב חלות, מי שעשה זאת לא יוציא את שנתו. כמובן שאותו נכד שלקח החלה כששמע את הדברים כמעט שפרחה נשמתו מרוב פחד, ובמוציאי שבת קודש אחרי הברלה נכנסה אל זקה"ק זוגתו של אותו נכד ובכתה בככי ויללות להעביר את רוע הגזירה עד שנפלה מתעלפת, גם עוד מכני הבית הפצירו בזקה"ק שיש ללמד זכות על אותו נכד, אולם זקה"ק אמר שאת הנעשה אין להשיב ואין אחר מעשה בית דין כלום, ואכן יד ה' פגעה בו ונלכ"ע בתוך השנה ההיא. ממעשה זה לומדים על שגב עבודת האכילה של הצדיקים, ולא לחינם נענש אותו אדם משמים בעונש חמור כל כך, אחרי שגזל את החיות של שמונים אלף כתות מלאכים.

הכוכבים והשקיעה בדיוק, וזקה"ק נכנס והתחיל לומר וידבר, ובאמצע הסתובב ונגש ליהודי מכובד שעמד בביהמ"ד תפסו בבגדיו ומשך אותו לחלון, והוא נהיה חיוור כסיד, והקהל לא הביין למה הוא סחב אותו (כן היה דרכו לעיתים כשהיה לו כוונה מסוימת בזה). וזקה"ק משכו עד לחלון והראה לו, נו, שיראה בחלון שעוד היום גדול, כי היהודי הזה הרזה בליבו שכבר מאוחר וכבר עבר זמן תפילת מנחה, וזקה"ק תפס את מחשבתו והראה לו שעדיין יום (כמובן שהוא לא ראה מה שראה זקה"ק בעיניו הבודלחים).

שכמדומה שאירע כאן טעות, שסיפרו להרה"ק מצאנו שהמעשה אירע בעיר ראדומישלא הקמנה בזמן שהמעשה אירע באמת בראדומישלא הגדולה. אולם כשחלפו עוד כמה שבועות, בתוך שלושים יום מאז בא אותו תלמיד חכם אל זקה"ק, פרצה שריפה גדולה בעיר ראדומישלא הגדולה והאש התפשטה מהרה בכל בתי העיר, עד שכעבור שתי שעות היו כל הבתים למאכולת אש ולחורבן שממה, לרבות בתי הכנסת והמקוואות, אחד מהם לא נותר.

אחר הדברים האלה נכנס יהודי אחד, אשר לא עשה את השתיקה סייג לחכמה, ונכנס אל זקה"ק מצאנו לספר בהתלהבות שכל העיר ראדומישלא הגדולה נשרפה כליל. למשמע הדברים נרעש ונסער זקה"ק עד מאד עד שהיה קשה לו לדבר דברים מרוב צער, כי אמנם מצד אחד פסק את פסקו לדון את העיר לשריפה, אך מצד שני הצטער עד מאד בצרתם של ישראל, ואחר כך נענה ואמר לעומדים שם: האמינו לי, עשיתי כל אשר בכוחי לעשות, ולא עלתה בידי אלא להציל את הנפשות ואת ספרי התורה, אולם את שאר ספרי הקודש לא עלתה בידי להציל.

זהו הכח שנתן בורא כל עולמים לצדיקים שיתקיים בהם (קהל ת, ד) דבר מלך שלטון, וצדיק גזור והקב"ה מקיים (עין מועד קטן טו, ב), וכל מה שהצדיק גזור הרי זו כתורה שלימה וככל היוצא מפיו כן יעשה ואת הנעשה אין להשיב, ואפילו באופן שהיה זה כשגגה היוצאת מפי השליט, הרבה פעמים היה קשה לכמל את דיבורו, כידוע בזה כמה

השבת היה צריך להטמין עצמו מפני המלעיבים.

תיבה במוצאי שבת נשא את רגליו וברח מן העיר כבושת פנים, ומשם נסע מיד לצאנו אל חצר קדשו של זקה"ק זי"ע. בהיכנסו אל הקודש פנימה בכה בדמעות שליש על דמו שנשפך כמים, והתאונן עליהם שתחת שיודיעו לו ברכי נועם שאין הפצים בו כרב ביישו אותו ברכים והוציאו עליו לעז בראש כל חוצות. כשמע זקה"ק את הדברים כאב את כאבו עד מאד, כפי שהיה בעל לב רחום ומלא באהבת ישראל כלפי כל יהודי, ועל אחת כמה וכמה כשנוגע בכבודו של תלמיד חכם, והחל זקה"ק לבכות יחד עמו וחורו פניו הקדושות כסיד, עד שהתבטא ואמר: אם כה עשו לך, אני הן את כל העיר לשריפה!

עד מהרה התפשטה השמועה בכל גליציה שכך אמר זקה"ק, והיה זה לשיחת הבריות בכל פינות ומחנות. תושבי העיר ראדומישלא הגדולה נרעשו ונפחדו עד מאד, והלכו אצל אחד הצדיקים, שהיה מקורב מאד אל זקה"ק מצאנו, לבקש לפניו ולהתחנן לו על נפשם. נענה אותו צדיק ואמר: איני יכול לעזור לכם מאומה, רק זאת אתן לכם עצה טובה שתמהרו לעשות 'ביטוח' [אינשורענס] על הבתים שלכם. ואכן כל אנשי העיר מיהרו לכטח את בתיהם ומיד ברחו ונמלטו כולם מן העיר.

כעבור שבוע ימים פרצה איזה שריפה בבית הכנסת בעיר ראדומישלא הקמנה, ונענה אז ואמר הרה"ק בעל אמרי נועם מדויקוב זי"ע בדרך צחות,

וכמה מעשים נוראים אצל האמוראים (ראה שם יח, א; כתובות כג, א; בבא מציעא סח, א) ואצל צדיקי אמת בכל הדורות.

*

צדיקי אמת זוכים למדרגה זו שככל היוצא מפיהם ייעשה, על ידי שהם מתפשטים לגמרי מגשמיות ומדבקים עצמם בכורא כל עולמים, ומתקיים בהם בחינת (ראה שבת י, א; קיש, ב) נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית, וכל ברואי מעלה ומטה משועבדים לו, בבחינת (משלי י, כה) צדיק יסוד עולם, ולכן כל דיבור היוצא מפיו, אפילו שיחת חולין בעלמא, עושה רושם ויהי כן.

וביתר שאת ייאמר, שכאשר אדם מתגבר על תאוותיו שלא ללכת אחרי שרירות לבו ואחרי רצונות החומר והגוף העכור, וכל מה שהגוף מתאוה הוא עושה להיפך, הוא מגרש מלבו כל מחשבות רעות ומקדש ומטהר עצמו כשהוא מקיים בעצמו 'שויתי ה' לנגדי תמיד', אזי מתקיים בו מה ששנו חכמים (אבות ב, ד) בטל רצונך מפני רצונך כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך, וכתב שם בברטנורא ז"ל, ואני שמעתי, שאין זה אלא דרך כבוד כלפי מעלה, והרי הוא כאילו כתוב כדי שיבטל רצונך מפני רצונך, ע"כ. והוה מדה כנגד מדה, לפי שהוא מסר את כל תאוותיו ומחשבותיו למען כבוד ה', אזי הקב"ה ימסור לו כביכול את כל כוחותיו, שהוא יגזור והקב"ה יקיים, וכפי שמצינו בנמרא (בבא מציעא פו, א) שכאשר היה מחלוקת בהלכה בין הקב"ה ובין מתיבתא דרקיעא, אמרו, מאן נוכח, נוכח רבה בר

נחמני עיי"ש, וזאת לפי שרבה בר נחמני היה כל ימי חייו מוכן ומזומן להישרף למען כבוד ה', וביטל כל רצונותיו בפני רצונו של מקום, לכן מסר הקב"ה בידו את כל ברואי מעלה ומטה, ונתן בידו את הזכות להכריע במחלוקת בשמי שמים, בבחינת הכתוב (אסתר א, יג) 'ויאמר המלך לחכמים יודעי העתים כי כן דבר המלך' - זה מלכו של עולם, 'לפני כל יודעי דת ודין' - אלו חכמי התורה.

זו הכוונה במה שאמרו חז"ל (בראשית רבה ה, ה) רבי יוחנן פתח (תהלים קל"ט, ה) אחור וקדם צרתי וגו', אם זכה אדם אומרים לו אתה קדמת למלאכי השרת, ואם לאו אומרים לו זכוב קדמך, יתוש קדמך. הכוונה שאם זכה אדם והוא מתגבר על התאוות הרי נהיה תחילה וראש מעל לכל מעשי בראשית שכולם משועבדים לו, ואם ח"ו הוא הולך אחרי תאוות הגוף, אזי הוא נהיה נמוך מכל הברואים, ואפילו פחות מיתוש קטן.

ברם, לא זו בלבד שהצדיק הוא קודם ועליון למעשי בראשית, אלא שמתקיים בו הכתוב (בראשית יז, א) התהלך 'לפני' והיה תמים, דהיינו שאומר הקב"ה לצדיק, אתה תלך לפני וכביכול אני אלך אחריו, באשר תלך אלך וככל אשר תגזר אנכי אקיים, וכן הכתוב אומר (דברים כ"ט, ט) אתם נצבים היום כולכם 'לפני ה' אלקיכם, דהיינו שהקב"ה האוהב עמו ישראל ואוהב צדיקים אומר להם, שכביכול הם ילכו לפניו והוא ילך אחריהם, ויקיים את כל אשר יגזור אומר, כמו אב האוהב את בנו ואומר לו ללכת לפניו והוא ילך אחריו. וכעין זה פירש זקה"ק מצאנו זי"ע בדברי

בשם המדרש, עד שאדם מתפלל שיכנס תורה לתוך גופו יתפלל שלא יכנס מעדנים לתוך גופו. הוא אומר שני ענינים אלו הם כתרי רעין דלא מתפרשין ויהדיו יהיו תמים, שכפי עבודת האדם במנורה הרומזת לתורה, כך הוא זוכה לאכול לשם שמים, וכפי עבודתו באכילה לשם שמים כך הוא זוכה לעסוק בתורה.

* * *

ועשיית מנורת זהב מהור מקשה
תיעשה המנורה ירכה וקנה
נביעה כפתוריה ופרחיה ממנה יהיו.

נראה לכאר, בהקדם דברי הוהר הקדוש (פרשת משפטים, ח"ב דף קכד, א) שם דרשו כמה דרשות על הפסוק (שמות כג, יג) ושם אלהים אחרים לא תזכירו לא ישמע על פיה, ורבי חייא אמר, ושם אלהים אחרים, דא מאן דיתעסק בספרין אחרנין דלא מסמרא דאורייתא, לא ישמע על פיה, דאסיר אפילו לאדכרא לון ולמילף מנייהו מעמא, כל שכן על אורייתא [זהו העוסק בספרים אחרים שאינם מצד התורה, לא ישמע על פיה, שאסור אפילו להזכירם וללמוד מהם מעם, כל שכן על התורה], ע"כ. והוא דבר נורא, שבכלל האיסור של הזכרת שם עבודה זרה, נכלל גם האיסור להזכיר ולהשמיע דברים שמקורם בחכמות חיצוניות שאינם חכמת התורה, וכל שכן שאסור ללמוד מהם מעמים לדברי תורה.

בפשטות נראה לכאר הדברים, על פי המסופר בנמרא מסכת עבודה זרה (טז, ב - יז, א) תנו רבנן,

חיים (פרשת נצבים, ד"ה במדרש על פסוק) לדרכו בקודש בבחינה אחרת עיי"ש.

זהו שאמר הכתוב, ונתת על השלחן לחם פנים, כפירושו של זק"ק ז"ע בייטב לב, שאמר להם שיאכלו את לחמם באופן של שתי פנים, שכלפי חוץ יהיה נראה שהוא עושה פעולה גשמית של אכילה, אבל באמת תהיה כוונתו לשם שמים, ועל כך הוסיף הכתוב ואמר שאם כה יעשו שלא ללכת אחרי תאוות גופם אזי יזכו למדרגת 'לפני תמיד', שכביכול הם ילכו לפני ה' והוא ילך אחריהם, בבחינת התהלך לפני, והקב"ה יקיים את כל אשר יגורו.

*

לפי דרכנו יבואר מה שהסמך הכתוב ואמר, ועשיית מנורת זהב מהור מקשה תיעשה המנורה ירכה וקנה נביעה כפתוריה ופרחיה ממנה יהיו. כי הנה המנורה רומזת על התורה, כמו שאמרו (נבא בתרא כה, ב) הרוצה שיחכים ידרים וסימניך מנורה בדרום, על כן ציוה הקב"ה שיש לתת את המנורה נוכח השלחן (להלן כו, לה), להורות שעבודת המנורה ועבודת השלחן תלויים זו בזו, דהיינו שאם רוצה אדם לזכות למדרגה לקדש ולטהר את שלחנו ולאכול ככוונה לשם שמים, העצה לכך היא על ידי שיעסוק בתורה ויהיה דבוק בה בכל עת, יתעמק לחדש חידושים ולעשות לתורה כפתורים ופרחים, ובוהו יזכה לקדושת האכילה. וכן הוא גם לאידך גיסא, שאם רוצה אדם לזכות לתורה, העצה לכך היא שיקדש עצמו בשעת האכילה ולא יהיה להוט אחרי התאוות, כמו שכתבו התוספות (כתובות קד, א ד"ה לא נהנית)

(הנה) בעיקר השאלה ששאל אם מותר לעשות בית הכסא לכהן גדול מאתנן, האריכו המפרשים (ראה רמב"ם הלכות איסורי מזבח ד, יח; מגן אברהם סימן קנג סקמ"ז) אם איסור אתנן הוא רק לקדשי מזבח או גם לבדק הבית, וכשעיינתי השבוע בסוגיא זו עלה בלבי לפלול שלם בזה לומר שרבי אליעזר לשיטתו, ואכמ"ל).

וראיתי דבר פלא והפלא, שבתוספתא דמסכת חולין (פרק ב הלכה כד) מובא מעשה זה, אך שם יש כמה שינויים מהגמרא שלנו. הראשון, שבגמרא שלנו כתוב שרבי אליעזר נתפס 'למינות', ועל כך פירש רש"י שמינים תפסוהו לכופו לעבוד עבודת כוכבים, אולם שם בתוספתא גירסא 'שנתפס על דברי מינות', ומשמעות הדברים בפשטות נראה שחם ושלוש רבי אליעזר נתפס בדעתו לדעות המינים, וזה משולל כל הבנה ולא יתכן לשמוע כזאת על התנאי האלקי רבי אליעזר הגדול, ועל כל פנים נראה שלרש"י היתה גירסא אחרת בתוספתא ולכן פירש שהמינים תפסו אותו. עוד שינוי לשון, שבגמרא שלנו כתוב שאותו הגמון אמר לו 'זקן שכמותך יעסוק בדברים בטלים הללו', אולם שם בתוספתא אין מובא תיבת 'בטלים', אלא 'זקן כמותך יעסוק בדברים הללו'. עוד מובא שם בתוספתא תוספת דברים שלא נזכר בגמרא שלנו, שאותו זקן אמר לו 'הואיל והאמתני עליך אף אני כך אמרתי, אפשר שהסיכות הללו טועים בדברים הללו'.

על כן נראה שלפי גירסת התוספתא יש לפרש כל מעשה זה באופן אחר

כשנתפס רבי אליעזר למינות [כש"י: מינין תפסוהו לכופו לעבודת כוכבים], העלהו לגדרום לידון. אמר לו אותו הגמון, זקן שכמותך יעסוק בדברים בטלים הללו [והיתה כוונתו על דברי תורה]. אמר לו [רבי אליעזר], נאמן עלי הדיין. כסבור אותו הגמון עליו הוא אומר [כש"י: כלומר הדין עמך דדברים בטילין הן] והוא לא אמר אלא כנגד אביו שבשמים [כש"י: אלא נאמן עלי הדיין האמת שבאמת דנני ליתן לי צרה שפשעתי לקוני]. אמר לו, הואיל והאמתני עליך [כש"י: במה שדנתני עליך], דימוס, פטור אתה [כש"י: דימוס היא היתה שם יראתו, וגשבע בה].

כשבא לביתו נכנסו תלמידיו אצלו לנחמו, ולא קיבל עליו תנחומין. אמר לו רבי עקיבא, רבי, תרשיני לומר דבר אחד ממה שלימדתי. אמר לו, אמור. אמר לו, רבי, שמא מינות בא לידך והנאך [כש"י: ישר הדבר בעיניך], ועליו נתפסת. אמר לו, עקיבא, הזכרתי, פעם אחת הייתי מהלך בשוק העליון של ציפורי, ומצאתי אחד [ובחלק מהדפוסים נוסף כאן: מתלמידי ישו הנוצרי] ויעקב איש כפר סכניא שמו, אמר לי, כתוב בתורתכם (דברים כג, יט) לא תביא אתנן זונה וגו', מהו לעשות הימנו בית הכסא לכהן גדול [כש"י: שפירש מביתו לפני יום הכפורים ללשכת פרהרין ושם היו מתקנים לו כל צרכיו]. ולא אמרתי לו כלום. אמר לי, כך לימדני (מיכה א, ז) כי מאתנן זונה קבצה ועד אתנן זונה ישובו, ממקום המנופת באו, למקום המנופת ילכו, והנאני הדבר, על ידי זה נתפסתי למינות, ועברתי על מה שכתוב בתורה (משלי ה, ח) הרחק מעליה דרכך, זו מינות וכו', ע"כ.

חשד זה. ועל כך הודה ואמר שאכן פעם אחת נהנה מדברי תורה ששמע מיעקב איש כפר סכניא.

ולפי דרכנו נראה לפרש עוד את גירסת התוספתא שרבי אליעזר 'נתפס על דברי מינות', פירוש, בגלל דברי המינות ששמע מפי אותו מין, לכן נענש שחשדו אותו.

ובפשטות נראה שזו הכוונה בדברי הוהר הקדוש, שבכלל האיסור של 'ושם אלהים אחרים לא תזכירו לא ישמע על פיך', נכלל האיסור להזכיר דברים מחכמות חיצוניות, וכל שכן לדברי תורה, דהיינו שאם שומעים מין ואפיקורס אומר איזה דבר תורה, אסור לשמוע את דבריו וליהנות מהם, כמו שנענש רבי אליעזר על שנהנה מדברי תורה ששמע מאפיקורס.

*

ביותר צריך לזרז ולהזהיר על כך בימינו, כאשר העולם מלא במינות וכפירה, והרבה כופרים ורשעים, ראבייס רפורמים וניאולוגים וציונים וכדומה, ימח שמם וזכרם ונמח זכורם מלהזכירם בזכרון קדוש, מרבים להדפיס חיבורים לטומאה של דרשותיהם ורעיונותיהם בפירושים על התורה וכדומה, או הגהות והערות שלהם על ספרים קדמונים, כפי שהוא מעשים שבכל יום, ואנשים שאין בהם דעת להבדיל בין טומאה לטהרה מביאים חיבורים אלו לתוך ביתם, ויש שאף מועים להניחם בארון הספרים במקום אחד לצד ספרי קודש, כפי שכבר הזדמן לי כמה פעמים לראות במהלך נסיעותי

(ומה שפירש רש"י הוא לפי גירסת הגמרא שלנו), שרבי אליעזר נתפס 'על דברי מינות', היינו שחשדו את רבי אליעזר ודיברו עליו דיבורים שכביכול הוא נוטה לדעות המינים (וכן פירש בדקדוקי סופרים שם), אבל אמרו שהוא עובד עבודה זרה אחרת ולא את אותה עבודה זרה שאותו הגמון עבד לה, ולכן שאל אותו ההגמון 'זקן כמותך יעסוק בדברים הללו' (ולא גרם 'במלים', כי היתה כוונתו על עבודה זרה ולא קרא לה במלים), כלומר, מה לך לעבוד בעבודה זרה פלונית ולמה אין אתה עובד את העבודה זרה שלי. וכשענה לו רבי אליעזר, נאמן עלי הדיין, סבר אותו זקן שאכן רבי אליעזר מודה לעבודה זרה שלו, לכן אמר לו 'הואיל והאמנתי עליך אף אני כך אמרתי, אפשר שהסיבות הללו מועים בדברים הללו', 'הסיבות' היינו הזקנים בעלי שיבה (כמו שפירשו מפרשי התוספתא שם), ומחמת זקנותם באו לכלל טעות לומר שאתה עובד עבודה זרה אחרת, ובאמת אתה מודה לעבודה זרה שלי.

לזאת כשבא רבי אליעזר לביתו נכנסו תלמידיו אצלו לנחמו, ולא קיבל עליו תנחומין, דהיינו שהצמער צער רב מדוע זה העלילו עליו וחשדו אותו שחס ושלום הוא נוטה לדעות המינות, והרי אמרו בגמרא (מועד קטן יח, ב) אין אדם נחשד בדבר אלא אם כן עשאו, ואם לא עשה כולו עשה מקצתו, ואם לא עשה מקצתו הררה בלבו לעשותו, ואם לא הררה בלבו לעשותו ראה אחרים שעשו ושמת. על כך אמר לו רבי עקיבא שמא מינות בא לידך והנאך, וכיון שנהנית מדברי מינות לכן נענשת שחשדו כך

שיש בו איסור של 'לא תזכירו לא ישמע על פיך'.

ידוע על דו"ז הרה"ק רבי דוד מדינוב זי"ע, שכל ספר שהביאו לתוך ביתו, עוד בטרם פתח את הספר ולא נגע בו, היה מביט על הספר מצדו החיצון, והיה אם לא היתה דעתו נוחה מהספר לא רצה כלל לגעת בספר ולפתוח אותו, כמו שאדם נמאס לגעת בצואה, אלא דוחפו באחורי ידיו ליפול לארץ ודחפו ברגלו מחוץ לביתו. ואמנם אין אנו במדרגה זו, אבל לכל הפחות יש לפקוח עיניים ולבדוק איזה ספר מכניסים לבית, כי היום כשנכנסים לחנות של מוכרי ספרים רואים תערוכת רע וטוב כשיש שם חיבורים שחיברו כופרים, וכן ספרי ליקוטים המלקטים ממקורות שונים של ספרי כופרים ומינים, ואפילו בהיכלי ישיבות מוצאים לפעמים ספרים שונים עם הגהות שחיברו אנשים שהם ממש כופרים בה'. והאמת ידוע שגם בדפוס הש"ס המצויים יש כמה עניינים שנכנסו שם על ידי אנשים שאינם הגונים, אבל עדיין אין זה חמור כל כך כמו אותם ספרים המביאים דברי כופרים ממש, אשר זהו ממש אסון אומלל שאירע לדורנו בהדפסת ספרים אלו בראש כל חוצות. ואף אם אין כתוב בספריהם שום דבר רע, רק דברי תורה בלבד, עם כל זאת יש להתרחק מהם כי דברי תורתו מטמאים טומאה גמורה, ואסור לשמוע את דברי תורתו.

*

ברם, אף שדברי הגמרא במסכת עבודה זרה אכן עולים כלפי האיסור לשמוע דברי תורה של

למקומות שונים בעולם, שכאשר נכנסתי לבתי איזה אנשים, ראיתי אצלם בארון הספרים שוכנים זה לצד זה ספרי קודש לצד ספרים שחיברו מינים ואפיקרוסים, להבדיל בין טומאה לטהרה. אך כאמור מדברי הגמרא והוזהר הקדוש יש בכך איסור חמור, ומאד מאד צריך להיזהר בזה כי הוא נורא ואיום.

כך גם כאשר יהודי נוסע בדרכים ואיזה אפיקורס או ראביי מתיישב לצדו ומבקש להשמיע איזה מאמר גמרא או דבר תורה כדי להראות ידיעותו בתורה, יש לסתום מיד את שתי האוזניים, ולומר לו שהוא יכול לדבר על כל דבר שבעולם רק דברי תורה לא ידבר, ואם אפשר צריך להתרחק ולברוח ממנו שלא לדבר אתו ולא להתווכח עמו כלל, ולקיים בו (משלי א, טו) אל תלך בדרך אתו מנע רגלך מנתיבתו, כפי שכתב המהרש"א שם במסכת עבודה זרה, שרבי אליעזר נענש לפי שכאשר שאל אותו השאלה לגבי האתנן ולא השיב לו, היה צריך להתרחק מאותו מין ולא להישאר שם לשמוע את תשובתו, עכ"ד.

כאשר מדובר בדברי תורה שכתב האפיקורס, הרי זה חמור וגרוע יותר מספר שכתב האפיקורס על דברי הבאי וטומאה, כפי שרואים במעשה זה של רבי אליעזר, שאותו אפיקורס אמר דברי תורה לשאלו אם מותר לעשות מהאתנן בית הכסא לכהן גדול והוכיח לפשוט שאלה זו מפסוק בספר מיכה, ועל כך אמרו שרבי אליעזר נתפס למינוח כי היה לו לקיים בעצמו 'הרחק מעליה', ואף שהוא רק שמע ולא דיבר, מכל מקום הרי זה בכלל שומע כעונה

לצום יום הכיפורים כי אחת בשנה יש לתת למעיים מנוחה, וכן הם מוצאים על כל מצוה טעמים בדרכי הטבע כפי שמצאו בספרים חיצוניים של הגוים, וכביכול כל מצוות התורה ניתנו רק כדי לשמור על בריאות גוף האדם, וכפי שכבר בא אחד אלי עם חיבור שלם כזה, ויש אנשים ממחננו הטועים לחשוב שבדרך זו גורמים לכבוד שמים, להראות העמים והשרים את יופיה של התורה שהיא ח"ו תורה מודרנית ובעלת עצות טובות לרפואה, והיא עולה בקנה אחד עם דברי הפרופסורים והפילוסופים היפנים והסינים וכדומה, להבדיל בין טומאה לטהרה.

על כך הזהירו בוהר הקדוש שחלילה וחם אסור ללמוד טעמים לתורתנו ממקורות חיצוניים שאינם מדברי תורה, וזה בכלל איסור 'ישם אלהים אחרים לא תזכירו לא ישמע אל פיך'. אל לנו לתת לתורתנו הקדושה טעמים שמקורם בספרי גוים או אפיקורסים, כי טעמים אלו ראויים לכומרים בבתי תיפלה שלהם, ולא לזרע אברהם יצחק ויעקב, אשר צריכים לדעת שהתורה אינה ספר של רפואה ומצוותיה לא ניתנו כדי ללמד איך להיות בעל גוף בריא, כי הן אמת שהשומר תורה והולך בדרכיה הוא אכן חזק ובריא, כפי שהארכנו למעלה בתחילת דברינו, אבל זה כבר נעשה ממילא אחרי ששומר את התורה, וגם דרכי הרפואה המוזכרים בתורה יש להזכיר רק כי כן אמר ה', ולא בגלל שהכופרים והמשומדים גם אומרים כן.

את התורה הקדושה יש לשמור רק כדי לקיים מצוות הבורא, ולא לשם

אפיקורסים ומינים, וזהו באמת הלכה גמורה ללא חולק, אולם בדברי הוהר הקדוש נראה יותר שאין הכוונה רק לגבי ספרים של אפיקורסים, שהרי לשון הוהר הוא 'בספרין אחרנין דלא מסטרא דאורייתא', מכואר מזה שכל ספר שהוא ספר חולין ואינו דברי תורה, אסור ליהודי להזכיר מדבריו וללמוד ממנו טעמים, וכל שכן שלא ללמוד מספרי חולין טעמים לדברי תורה. לנו יש תורת אמת, אשר נצטוונו (וימא יט, ב) ודברת בם ולא בדברים אחרים, וכל דיבור אחר הוא בכלל 'ישם אלהים אחרים לא תזכירו ולא ישמע על פיך'.

אמנם מוסיף הוהר הקדוש ומוזהיר 'דאסיר אפילו לאדכרא לון ולמילף מנייהו טעמא, כל שכן על אורייתא', וזה להוציא מדעת טועים ההולכים בעצת רשעים בימינו אשר רוצים להפוך את תורתנו הקדושה שתהיה מתקבלת על דעת בני אדם, וברצונם לקרב ליהדות את כל המשומדים והכופרים אוכלי בשר שקץ ועכבר, הם מחברים חיבורים שונים להוכיח שכל מצוות התורה יש להם תועלת לצרכי בריאות הגוף, ומביאים סמך לדבריהם מספרי פרופסורים גוים, כגון שהטעם למצות ברית מילה לפי שמצאו בספרי הפרופסורים שהנימולים הם שמורים ממחלה ממארת במקום המילה, או שהטעם לשמירת טהרת המשפחה כדי להינצל ממחלה ממארת ברחם, או שהטעם לשמירת שבת לפי שמצאו בספרי חכמי סין ויפן וכו' שחקרו וגילו שטבע גוף האדם שאחרי ששה ימים של עבודה הוא מוכרח לנח, ואם לא יעשה כן ייחלש גופו, או שהטעם

ציוה הבורא ולא בגלל שהשכל מחייב כן. וכשיודעים דבר זה שוכרים חלק גדול מהטומאה, כי לדאבוננו בימינו יש כמה תנועות וחבורות שונות המיוסדות להפוך את התורה ח"ו לתורה אנושית על פי דרכי השכל, ובאמת זהו כפירות ומינות.

זהו שאמרה תורה, ועשית מנורת זהב מהור, שכאמור לעיל המנורה רומזת על התורה, ועל כך מזהיר הכתוב, מקשה תיעשה המנורה ירבה וקנה גביעה כפתוריה ופרחיה, פירוש, שאמנם הרשות נתונה לחדש חידושים בתורה, לומר פלפולים כפתור ופרח, ולומר על כל פסוק הרבה טעמים ופירושים, אבל כל זאת רק בתנאי שפירושים אלו - ממנה יהיו, שיהיו מיוסדים על יסודות מהתורה הקדושה, ולא על פי יסודות של חכמות חיצוניות טמאות וזרות, ולא תוסיף עליה שום דבר מחוץ, אלא הכל ממנה יהיו, ואז יהיו דברי תורה אלו דברי אלקים חיים.

טובת הנאה של רפואה וכדומה. את יום השבת יש לשמור כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש, ואילו מי ששומר שבת רק בגלל שזה מועיל לבריאות הגוף, הוא כופר בעיקר ומחלל שבת. כך גם מי שאינו אוכל ביום הכיפורים רק בגלל שזה מועיל לבריאות המעיין לתת להם מנוחה אחת בשנה, אמנם בפועל הוא לא אוכל ביום הכיפורים אבל אין הוא נחשב ששמר את מצות יום הכיפורים, אלא רשע ואפיקורס ויש לקיים בו הלעיטהו לרשע וימות (בבא קמא סט, א).

לפיכך בתחילת קבלת התורה פתח הקב"ה ואמר, אנכי ה' אלקיך וגו' לא יהיה לך אלהים אחרים וגו', ורק על אמונה זו מיוסדים שאר הדברות של שמירת שבת וכיבוד אב ולא תרצח וכו', שלא יאמר אדם שאיסור לא תרצח נמסר מתורת רחמנות על בני אדם, אלא לא תרצח היא המשך למצות 'אנכי ה' אלקיך', ואיסור רציחה הוא בגלל שכן

כוס של ברכה

נרים ונשא קדם האבר"ך כמדרשו, תורתו וחכמתו עטרה לראשו,
 מחשובי צוות הכתבים במכוננו, עוסק בבירור מקחו של צדיק עטרת ראשנו,
 הרה"ג ר' יהודה משה דוד שווארץ שליט"א
 לרגל שמחת נישואי הבת תחי' במזל טוב
 עב"ג הבה"ח המו"מ בתויר"ש מוריני שמואל דוד שווארץ הי"ו
 בן הרה"ח ר' יוסף הי"ו
 זאת הברכה מעומק לבנו שלוחה, שיה"ד ואך קול ששון וקול שמחה,
 ישמע בביתו לרווחה, מתוך רוב נחת ושפע חיים ברכה והצלחה.
 מכון שפע חיים
 מרדכי תסלד שלום שטמר

דברי תורה

מכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

בכל צרתם לו צר

עד שנודמן שהלכה בת מלך בכד של זהב לשאב מים מאותו באר, ונפל הכד לבאר גם כן, אז שמח העני, כי על ידי שיחפשו אחר הכד של זהב ימצאו כדו גם כן וכו'. וזהו שאמר בכל צרתם לו צר (ישעיה סג, ט), כתיב באל"ף וקרי בוי"ו, שעל ידי שישתף השכינה בצער, אז נישע הוא גם כן עם השכינה, ואין צער כלל. ובוהו יוכן, אני ה' לא שנית, רצה לומר 'לא' שהיה ראוי לכותבו באל"ף, שנית לכתבו בוי"ו, ועל ידי זה ואתם בני יעקב לא בליתם ודפח"ח. עכל"ק.

והיינו שהקב"ה משתתף תמיד בצערן של ישראל ובצרתן, כמו שאמרו חז"ל (חגיגה טו, ב) בזמן שאדם מצמצר שכינה מה לשון אומרת קלני מראשי קלני מזרועי, אם כך הקדוש ברוך הוא מצמצר על דמן של רשעים קל וחומר על דמן של צדיקים וכו'. ושם מוכרח שהמדובר ברשע להכעיס, שעדים התרו בו והוא אמר אף על פי כן, ואפילו הכי אין הבורא כל עולמים בו לנשמה שפלה כזו אלא מיצר בצרתו.

לכן כאשר אדם מישראל שרוי בצער, עליו לשים על לבו שמחמת כן גם הקב"ה שרוי כעת בצער, ואם כן מוכתח

בתוה"ק (שמות כה, א-ב) וידבר ה' אל משה לאמר, דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי.

איתא במדרש (עין תנא דבי אליהו רבה, פרק יז; ילקוט ראובני, פרשת תרומה, ד"ה כשאמרו), בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע מיד אמר הקב"ה ויקחו לי תרומה, ותמוה השייכות. עוד במדרש (תנחומא, פרשת, אות ג), ויקחו לי תרומה, זהו שאמר הכתוב (מלאכי א, ב) אהבתי אתכם אמר ה' ואמרתם במה אהבתנו הלא אח עשו ליעקב נאם ה' ואוהב את יעקב, ויש לבאר השייכות להכא.

ישועת ישראל בזכות צער השכינה הקדושה

ויבואר בהקדם המובא בספה"ק תולדות יעקב יוסף (פרשת ויחי, אות ג) חז"ל: שמעתי בשם הרב החסיד מוהר"ל פיסמנר פירוש הפסוק (מלאכי ג, ו) אני ה' לא שנית ואתם בני יעקב לא כליתם, דהתוספות (קדושין לא, ב) הביאו משל לעני אחד שהלך בכד לשאוב מים מבאר ונפל הכד מידו לבאר, וצעק ובכה,

הקב"ה רואה בעני עמו גם כשהם בדרגה נמוכה

בוה יבואר הגמרא (ברכות יג, א), תני בר קפרא כל הקורא לאברהם אברם עובר בעשה וכו', אלא מעתה הקורא ליעקב יעקב הכי נמי, שאני התם דהדר אהרריה קרא וכו'. ועמדו בוה (עין סמיכת חכמים, שם; אה"ח הק', בראשית לה, י) למה אהרריה קרא השם יעקב ולא נעקר לגמרי ואין איסור לקוראו כך, מה שאין כן השם אברם שנעקר לגמרי, וכבר פרשנו בוה הרכה ועוד לאלוקי מילין בדרך רמז.

ויש לומר דכיון שיעקב אבינו עורר ענין זה שהקב"ה ישתתף בצערן של ישראל בבחינת וירא כי לא יכול לו, בכל צרתם לו צר, ועל ידי זה זוכו בני ישראל לישועה, לכן אהרריה קרא השם יעקב המורה על מדרגה שפלה בבחינת וידו אוחות בעקב עשו (בראשית כה, כו), לרמז דגם כשהיו בני ישראל במדרגה נמוכה, ולא במדרגת ישראל שהיא מדרגה גבוהה בבחינת 'ישר א-ל' (עבודת הקודש, חלק ג, פרק כו; מגלה עמוקות, פרשת במדבר, ד"ה האופן הד' צדקתך), גם אז ישתתף הקב"ה בצערם ויקויים בהם למעני למעני אעשה.

לבן קודם רדת יעקב מצרימה נאמר (בראשית מ, ב-ד), ויאמר אלקים לישראל במראות הלילה ויאמר יעקב וגו' אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה. כי יעקב אבינו חשש מה יעלה בגורל בניו אחריו כאשר יהיו בגלות מצרים ויתערבו בגויים וילמדו מעשיהם, דשמא מחמת שפלותם

הוא שיוושע כדי למנוע את צער השכינה למעלה, והקב"ה יאמר למעני למעני אעשה (ישעיה מח, יא), היינו לבטל הצער שיש לשכינה הקדושה. וזהו ענין בכל צרתם לו צר, דהכתיב הוא לא באל"ף, והיינו שהקב"ה אינו משתתף בצער, אבל הקב"ה ברוב רחמיו הנהיג שיהא הקרי לו בוי"ו, לעורר שבכל צער למטה יהא גם צער למעלה וכך תבוא הישועה.

הס"מ מקטרג שקוב"ה לא ישתתף בצרתם של ישראל

על דרך זה איתא בספה"ק שפת אמת להרה"ק מברעזאן זי"ע (פרשת וישלח, ד"ה וזה נמי הכונה) לבאר מה שנאמר אצל יעקב אבינו (בראשית לב, כו) וירא כי לא יכול לו, כי היצר מקטרג תמיד עלינו שלא נוכח לעזרה ופדות מאתו יתברך, ואדרבה יענישנו בצרות ויסורים. אבל הקב"ה מתנהג עמנו על פי מדת הרחמים והוא משתתף עמנו בצערנו, ובכך מקויים למעני למעני אעשה, דכבדי שלא יצטער כשאנו בצער על דרך בכל צרתם לו צר, הוא מושיע אותנו.

ובן כשנאבק שר של עשו עם יעקב אבינו, רצה לבטל ענין זה של השתתפות הקב"ה בצערנו של יעקב, אבל יעקב אבינו קישר את צערו לצער השכינה, ולכן וירא כי 'לא' יכול לו', רצ"ל שראה הס"מ שאינו יכול לבטל חיבת 'לו' בו' של בכל צרתם לו צר, לעשותו 'לא' באל"ף, ובהכרח שבכל עת צרה וצוקה יעזור הקב"ה ויושיע את ישראל כדי לבטל את צער השכינה, עכדה"ק.

היהודים מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד (אסתר ג, יג), ומרדכי הצדיק שלח לומר לאסתר ולהגיד לה ולצוות עליה לבוא אל המלך להתחנן לו ולבקש מלפניו על עמה (שם ד, ח), ומי יודע אם לעת הזאת הגעת למלכות (שם, יד), ואסתר שלחה להשיב למרדכי (שם, טז) לך כנוס את כל היהודים הנמצאים בשושן וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים לילה ויום.

דהנה בכל מקום שנזכר המלך במגילת אסתר היינו מלכו של עולם

(זוה"ק, פרשת בהר, ח"ג דף קט, א), ומרדכי היהודי רצה לעורר רחמי השי"ת שישתתף עם בני ישראל בצערם וצרתם הקשה בעת הגזירה הנוראה, כי זאת היא התקוה היחידה שיש להם בזמן כזה. ולכן צוה עליה לבוא אל המלך להתחנן - לו, רצ"ל להתחנן בשביל לעורר בחינת ככל צרתם לו צר, ובכך בוודאי יזכו לישועה והצלה.

אבל אסתר המלכה סברה שזה אמור רק בזמן שישראל הם ברום המעלה, ולכן שלחה לומר למרדכי שמחמת שפלות מצבם של בני ישראל שהשתחוו לצלם ונהגו מסעודתו של אותו רשע (מגילה יב, א), צריכים הם לעורר תפילות ותחנונים על מנת שהקב"ה ישתתף בצערם, ולכן אמרה לך כנוס את כל היהודים וגו', שכן כל עבדי המלך ועם מדינות המלך יודעים אשר כל איש ואשה אשר יבוא אל המלך אל החצר הפנימית אשר 'לא' יקרא (אסתר שם, יא), רצ"ל דמי שיבוא אל המלך בזמן שאין הולכים לפי הקרי שהוא בכל צרתם

ווירדתם בטומאת מצרים לא יזכו שהקב"ה ישתתף בצערם וממילא לא יזכו לגאולה. לכן ויאמר אלקים לישראל במראות הלילה, רצ"ל כשהיו בזמנים של חשכות ושפלות, מכל מקום ויאמר יעקב יעקב, לרמוז דאדהריה השם יעקב להורות שגם במצב שפל ישתתף עמם בצערם. ולכן אנכי ארד עמך מצרימה, ואהיה שם יחד עם בניך ואשתתף בצערם ומכאובם, ועל ידי זה ואנכי אעלך גם עלה, בבחינת למעני למעני אעשה כדי לבטל צער השכינה.

ויורמו בכתוב (ישעיה מ, כו) למה תאמר יעקב ותדבר ישראל נסתרה דרכי מה' ומאלקי משפטי יעבור. כי הכתוב מתמה למה תאמר יעקב ותדבר ישראל, רצ"ל למה אדהריה קרא השם יעקב אחר שכבר נקרא שמו ישראל. לזה אמר, כי יעקב אבינו עורר דגם בזמן של נסתרה דרכי מה', רצ"ל שנהיה נסתרים ומרוחקים מדרך ה', מכל מקום גם אז כאהבת אב לבנו ישתתף עמנו הקב"ה בכל צער וצרה שיעברו עלינו, ובזכות זה נזכה תמיד לגאולה וישועה. וסיבת הרבר הוא ומאלקי משפטי יעבור, רצ"ל לבטל ולהעביר את המשפט והדין מהשכינה הקדושה שמסובלת ומצטערת בנין צערם של ישראל.

נס פורים

על ידי שהקב"ה הצטער בסבלם של ישראל

ענין זה מצינו בגזירת המן, שגור להשמיד להרוג ולאבד את כל

ולבן בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע מיד אמר הקב"ה ויקחו לי תרומה, כי כאשר הקדימו נעשה לנשמע, והיינו שקבלו על עצמם תיכף ומיד לעשות את רצון ה', נתקיים בהם מאמרם ז"ל (אבות ב, ד) עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו, במל רצונך מפני רצונו כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך. וכשם שהם נעשו כשותפים עם הקב"ה לקיים התורה, כן עוררו שהקב"ה יעשה רצונם בכל זמן ובכל מצב וישתתף בצערם, וכאמור שזהו בחינת ויקחו לי תרומה, שהאדם יכוון בשעת צרתו לרומם את כבוד ה' וכבוד השכינה המשתתפת בצערו.

והסמיך המדרש את הפסוק אהבתי אתכם אמר ה', ואהבת ה'

לישראל היא אהבה גדולה שאי אפשר לשער כלל וכלל, שכן כל נשמה מישראל היא חלק אלוקי ממעל והקב"ה בוחר בעמו ישראל באהבה. ואם בבשר ודם הוא כן, שכאשר יש לאדם בן יחיד הרי אהבתו אליו גדולה מאד, ואם נחלה ח"ו הריהו מרגיש בגופו את מכאובי ויסורי בנו, הרי על אחת כמה וכמה אהבת הקב"ה אף להפחות מישראל שהוא רבבות רבבות פעמים ככה. ואמרתם כמה אהבתנו הלא אח עשו ליעקב, רצ"ל הלא אנו בבחינת אחוה עם עשו הרשע ומה טעם וסיבה יש שהקב"ה יאהב אותנו. אבל עם כל זה נאם ה' ואוהב את יעקב, וכנ"ל דאיהדריה קרא השם יעקב כי הקב"ה אוהב את ישראל ומשתתף בצערם גם כשהם במדרגה נמוכה של יעקב וידו אוחזת בעקב עשו.

לו צר, אלא לפי הכתיב שהיא בכל צרתם לא צר, אזי אחת דתו להמית, כי אז אין הקב"ה משתתף עמו בצערו. לבד מאשר וישיט לו המלך את שרכיט הזהב, רצ"ל שיעורר בחינת לו בוי"ו, שהוא יזכה ויחיה בבחינת למעני למעני אעשה.

ולבן אחר הישועה מצינו, שושנת יעקב צהלה ושמחה, שכל הישועה היתה בזכות שעוררו שהקב"ה ישתתף עמהם בצערם, שזאת עורר יעקב אבינו, דגם כשאין לישראל זכות עצמם מכל מקום תשועתם היית לנצח ותקותם בכל דור ודור, כי ענין זה יכולים לעורר בכל הדורות, ועד הדור האחרון, שכן הקב"ה הוא תקות ישראל לנצח נצחים, לעורר רחמיו עלינו על ידי השתתפותו בצערנו ובכדי למנוע צער השכינה למעלה.

להתפלל בעת צרה על צער השכינה

זהו הרמז בכתוב, וידבר ה' אל משה לאמר, ומצינו בחז"ל (בראשית רבה ע, א) לאמר לדורות, והיינו שבכל הדורות בכל פעם שבני ישראל יהיו זקוקים לישועה, אזי דבר אל בני ישראל שידעו את הדרך המעולה לעורר את הישועה על ידי שיכוונו ויקחו לי תרומה, שאני כביכול אתרומם על ידי זה, רצ"ל שיתבטל הצער למעלה ועלבון השכינה הקדושה, ולכן מאת כל איש אשר ידבנו לבו, מי שרק יהיה שרוי בצער ולבו דוי (עיין כלי יקר, שמות כה, א), העצה לזה הוא תקחו את תרומתי, היינו שיכוונו לרומם אותי מהצער שנגרם לי בעת צערם של ישראל.

שכינתא בגלותא שאיין שמו ואין כסאו שלם

ביתר שאת יש לומר, על דרך שאמרו חז"ל (מדרש תנחומא, פרשת תצא, אות יא) שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחה זרעו של עמלק, ונמצא שכאשר ישראל שרויים בגלות המר הזה ומסובלים ביסורים ומכאובים, נגרם צער למעלה כביכול כי אין שמו ואין כסאו שלם. ומה נאמר כיום הזה אחר החורבן הנורא אשר ימים של דם ישראל נשפך ודמעות ישראל נהפכו לנהרות, שבוודאי הקב"ה יאמר למעני ולמעני אעשה כדי לרומם את קרן השכינה הקדושה דאיהו בגלותא.

וזהו, ויקחו לי תרומה, וכאמור שיכוונו לרומם את כבוד שמו יתברך, וזהו שכתב רש"י, לי לשמי, היינו שכבר היא שמו שלם על ידי ישועתם של ישראל, ובכך שפיר יתבטל הצער למעלה.

ביתר שאת יש לומר, דתיבת 'תרומה' אתון תרם ו"ה, היינו האותיות

החסרות בשמו הגדול, כי כעת בזמן בגלות מקויים הכתוב (תהלים קיח, ב) מן המצר קראתי י-ה, שישנם האותיות ו"ה בלבד, ואין לך צער כלפי מעלה גדול מזה, ואנו מבקשים ענני במרחב י-ה, ששוב יגדל ויתרחב השם להיות בשלימותו עם אותיות ו"ה החסרות.

עוד יורמו בתיבת 'תרומה', אתון תורה מ', ואיתא בספה"ק זרע קודש (פרשת נח, ד"ה והנה התיבה) שאות מ"ם מורכב מאות מ' פתוחה ומ' סתומה, ורומזו על זמן הגאולה שאז יתוקן האות מ' סתומה שבתוך תיבת למרבה המשרה (ישעיה מ, ו), שכעת נכתב 'לסרבה' (עין סגהדרין צו, א), וכן יתוקן אז האות מ' פתוחה שבסוף תיבת 'הם' בפסוק (נחמיה ב, ג) ואהי שובר בחומות ירושלם אשר המ פרוצים, עיי"ש דבה"ק. וכאמור שלכן אנו מעוררים ומוזכרים את צער השכינה, כדי להחיש על ידי זה את גאולתנו ופדות נפשנו, שיהא שמו שלם וכסאו שלם.

ומתוך ד"ק בעידן רעוא דרעוין ש"ק פרשת תרומה שנת תשנ"ג ושנת תשנ"ה

יעמדו על הברכה ידידינו הנכבדים שהרימו תרומתם קודש להרפסת הגליון

הרה"ח ר' דוד הכהן רוט הי"ו

קרית צאנז, נתניה

לכבוד השמחה בבית אביו הנכבד הרה"ח ר' אברהם שלמה הכהן הי"ו

וגיסו היקר הרה"ח ר' שמואל צבי ארנפלד הי"ו

שמחת נישואי הנכדה-הבת תחי' במזל טוב

עב"ג המו"מ בתויר"ש הבה"ח מוריני רפאל שטיינמץ שיחי'

בן הרה"ח ר' צבי שמחה הי"ו

יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י

יעמדו על הברכה ידידינו הנכבדים שהרימו תרומתם קודש להדפסת הגליון

הרה"ח ר' מאיר בעלז הי"ו

קרית צאנז, נתניה

לזכות בנו המו"מ בתויר"ש הבה"ח מוריניו יהודה שיחי

לרגל שמחת נישואיו במזל טוב

עב"ג תחי' בת הרה"ח ר' אברהם זולדן הי"ו

החתונה אי"ה ביום ראשון הבעל"ט, ט' אדר א', באולמי 'היכל רוזנברג' קרית צאנז נתניה
 יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י

הרה"ג ר' מאיר יוסף דויד שליט"א

קרית צאנז, נתניה

לזכות בנו המו"מ בתויר"ש הבה"ח מוריניו חיים ישראל שיחי

לרגל שמחת נישואיו במזל טוב

עב"ג תחי' בת הרה"ג ר' מאיר כהן שליט"א

החתונה אי"ה ביום ראשון הבעל"ט, ט' אדר א', באולמי 'היכל מלכות' בני ברק
 יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י

המחותנים, הרה"ח ר' יחיאל חנה לנגסאם הי"ו

אלעד

והרה"ג ר' נפתלי צבי בלך שליט"א

דומ"צ בית מדרשנו בשכונת נוה הדר בחיפה וראש הכולל

לזכות בנו המו"מ בתויר"ש הבה"ח מוריניו פסח לנגסאם שיחי

ובתו הכלה תחי' לרגל שמחת נישואיהם במזל טוב

החתונה אי"ה ביום ראשון הבעל"ט, ט' אדר א', באולמי 'ארמונות פרידמן' בני ברק
 יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י

הרה"ח ר' יוסף שווארץ הי"ו

ירושלים

לזכות בנו המו"מ בתויר"ש הבה"ח מוריניו שמואל דוד שיחי

לרגל שמחת נישואיו במזל טוב

עב"ג תחי' בת הרב יהודה משה דוד שווארץ שליט"א

החתונה אי"ה ביום שני הבעל"ט, י' אדר א', באולמי 'היכל רוזנברג' קרית צאנז נתניה
 יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י

הרה"ח ר' **בועז בדיחי** הי"ו

קרית צאנז, נתניה

לזכות בתו תחי' לרגל שמחת נישואיה במזל טוב
עב"ג המו"מ בתויר"ש הבה"ח אליהו זאב יאקאב שיחי'
בן הרה"ח ר' דוד מאיר הי"ו

החתונה אי"ה ביום שלישי הבעל"ט, י"א אדר א', באולמי 'היכל רוזנברג' קרית צאנז נתניה
יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י

המחותנים, הרה"ח ר' **שמואל וימר** הי"ו

קרית צאנז, נתניה

והרה"ח ר' **יהודה אריה שטיגליץ** הי"ו

בני ברק

לזכות בנו המו"מ בתויר"ש הבה"ח החבר ישעיה זאב וימר שיחי'
ובתו הכלה תחי' לרגל שמחת נישואיהם במזל טוב

החתונה אי"ה ביום שלישי הבעל"ט, י"א אדר א', באולמי גני הדקל בני ברק
יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י

המחותנים, הרה"ח ר' **משה יהושע כהן** הי"ו

קרית בעש"ט, פתח תקוה

והרב **אלימלך הכהן ישראלי** שליט"א

קרית צאנז, נתניה

לזכות בנו המו"מ בתויר"ש הבה"ח מוריניו אלהנן שלמה זלמן כהן שיחי'
ובתו הכלה תחי' לרגל שמחת נישואיהם במזל טוב

החתונה אי"ה ביום רביעי הבעל"ט, י"ב אדר א', באולמי 'היכל רוזנברג' קרית צאנז נתניה
יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י

המחותנים, הרב **יצחק אייזיק סג"ל לוי** שליט"א

קרית צאנז, נתניה

והרה"ח ר' **ברוך הלוי ויזל** הי"ו

אלעד

לזכות בנו המו"מ בתויר"ש הבה"ח חיים שלום סג"ל לוי שיחי'
ובתו הכלה תחי' לרגל שמחת נישואיהם במזל טוב

החתונה אי"ה ביום רביעי הבעל"ט, י"ב אדר א', באולמי ארמונות חן בני ברק
יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י

הרה"ג ר' אשר אנשיל שוורץ שליט"א

ראש הכולל בבית שמש ומח"ס מעדני אשר

לזכות בתו תחי' לרגל שמחת נישואיה במזל טוב

עב"ג המו"מ בתויר"ש הבה"ח יעקב מנחם מענדל הופמאן שיחי'

בן הרה"ג ר' חיים מאיר שליט"א

החתונה אי"ה ביום ראשון הבעל"ט, ט' אדר א', באולמי 'פלטנינוים' (ארמונות הגפן) ביתר עילית

יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י

הרה"ח ר' שלמה דוד דייטש הי"ו

קרית צאנו, נתניה

לזכות בנו המו"מ בתויר"ש הבה"ח החבר מרדכי מנחם שיחי'

לרגל שמחת אירוסיו במזל טוב

עב"ג תחי' בת הרה"ג ר' אברהם לוי שליט"א

יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י

הרה"ח ר' חיים בלומנטל הי"ו - קרית צאנו, נתניה

בן הרה"ח ר' יהושע פאליק ז"ל, וחתן המשב"ק הרה"ח ר' אברהם דייטש הי"ו

לזכות נכדו בכורו שיחי' שנולד במזל טוב

בן בכור לבנו בכורו הר"ר מיכאל יהושע פאליק הי"ו

חתן הרה"ח ר' יצחק פסח שמרלר הי"ו

יזכו לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

הר"ר יקותיאל יהודה גלנץ הי"ו

קרית צאנו, נתניה

בן הרה"ח ר' משה יעקב הי"ו, וחתן הרה"ח ר' אברהם מרדכי שכטר הי"ו

לזכות בתו תחי' שנולדה במזל טוב

יזכה לגדלה לבעל תורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

משפחת הרשקוביץ הנכבדה הי"ו

לעילוי נשמת

אביהם הרה"ח ר' אליעזר	ואימם מרת סערל ע"ה
ב"ר משה ז"ל הרשקוביץ	ב"ר יצחק שלמה שו"ב ברוק ז"ל
נלב"ע ביום י"א אדר תשע"ה	נלב"ע ביום כ"ד שבט תשמ"ט

תנצב"ה